

Standdaarden en eindtermen ve

1

F

30%

€75

Standaarden en eindtermen ve

Inhoudsopgave

1 Inleiding	1
1.1 Standaarden en eindtermen.....	3
2 Standaarden en eindtermen Nederlandse taal	5
Leeswijzer.....	5
1 Mondelinge taalvaardigheid	7
1.1 Gesprekken voeren	7
1.2 Luisteren.....	11
1.3 Spreken	16
2 Lezen.....	19
2.1 Zakelijke teksten	19
2.2 Fictionele, verhalende en literaire teksten.....	24
3 Schrijven.....	26
4 Begrippenlijst en taalverzorging	31
4.1 Begrippenlijst.....	31
4.2 Taalverzorging.....	32
3 Standaarden en eindtermen Rekenen	35
Leeswijzer.....	35
1 Getallen	38
2 Verhoudingen.....	44
3 Meten en meetkunde	50
4 Verbanden.....	57
4 Standaarden en eindtermen Digitale vaardigheden	67
Leeswijzer.....	67
Domein 1: ICT-systemen gebruiken.....	69
Domein 2: Beveiliging, privacy en ergonomie	71
Domein 3: Informatie zoeken	72
Domein 4: Informatie verwerken en presenteren	73
Domein 5: Communicatie	75

1 Inleiding

Met ingang van 1 januari 2013 gelden voor de opleidingen Nederlandse taal en rekenen voor de volwasseneneducatie wettelijk vastgestelde standaarden en eindtermen.

In augustus 2010 zijn de Referentieniveaus taal en rekenen (Meijerink) voor de onderwijsleerlijn van primair tot en met middelbaar beroepsonderwijs vastgesteld in de AMvB Referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen. Om deze referentieniveaus ook van toepassing te laten zijn op de volwasseneneducatie is in het kader van het Actieplan Laaggeletterdheid 2012-2015 besloten voor de educatie-opleidingen gericht op alfabetisering en op het ingangsniveau van het beroepsonderwijs eindtermen vast te stellen voor de niveaus 1F en 2F.

Daarnaast is een tussenniveau beschreven onder 1F, het Instroomniveau. Het Instroomniveau is, waar het Nederlandse taal betreft, vergelijkbaar met niveau A1 van het Raamwerk Nederlands voor het (v)mbo en het CEF. Voor rekenen is dit niveau beschreven op basis van het eerder ontwikkelde Raamwerk rekenen/wiskunde mbo (Wijers, M., 2007) en het Europees Raamwerk voor Gecijferdheid (Van Groenestijn, M., 2011).

Ondersteunend aan taal en rekenen zijn voor digitale vaardigheden standaarden beschreven voor het Instroomniveau en eindtermen vastgesteld voor Basisniveau 1 en Basisniveau 2. Deze niveaus sluiten aan op niveau 1F en 2F van Nederlandse taal en rekenen.

Met de standaarden en eindtermen kan het niveau van volwassen leeders op het gebied van Nederlandse taal, rekenen en digitale vaardigheden in beeld gebracht worden.

De basis van de standaarden en eindtermen wordt gevormd door het Referentiekader taal en rekenen (Meijerink 2010). Dit is de wettelijke standaard voor het onderwijs in taal en rekenen in Nederland. De standaarden en eindtermen corresponderen tevens met de niveaus van het Nederlandse Kwalificatiekader.

In onderstaande schema's is weergegeven voor welke niveaus van taal, rekenen en digitale vaardigheden standaarden en/of eindtermen zijn vastgesteld en in hoeverre ook voorbeelden zijn uitgewerkt. Tenslotte is een schema opgenomen waarin de niveaus van de standaarden en eindtermen zijn gerelateerd aan het Nationaal Kwalificatiekader (NLQF).

Nederlandse taal (Mondelinge vaardigheden, Lezen en schrijven, Begrippenlijst & Taalverzorging)			
	Opleidingen gericht op alfabetisering		Opleidingen gericht op het ingangsniveau van het beroepsonderwijs
	Instroomniveau	Niveau 1F	Niveau 2F
Standaarden	x	x	x
Eindtermen		x	x
Voorbeelden	x	x	x

Rekenen (Getallen, Meten en meetkunde, Verhoudingen, Verbanden)

	Opleidingen gericht op alfabetisering		Opleidingen gericht op het ingangsniveau van het beroepsonderwijs
	Instroomniveau	Niveau 1F	Niveau 2F
Standaarden	x	x	x
Eindtermen		x	x
Voorbeelden	x	x	x

Digitale vaardigheden

	Opleidingen gericht op alfabetisering		Opleidingen gericht op het ingangsniveau van het beroepsonderwijs
	Instroomniveau	Basisniveau 1	Basisniveau 1
Standaarden	Verwerkt in NT en Rekenen en in de Toelichting	Verwerkt in NT en Rekenen	Verwerkt in NT en Rekenen
Eindtermen		x	x
Voorbeelden	x	x	x

NLQF	Instroom	Niveau 1	Niveau 2
Standaarden en eindtermen	Instroom	1F	2F

1.1 Standaarden en eindtermen

De standaarden zoals ze in de uitwerkingen beschreven zijn, vormen de basis voor de eindtermen. De standaarden beschrijven het niveau van een taal- of rekentaak. Eindtermen geven aan wat iemand moet kunnen aan het eind van een opleiding.

Omdat in het Referentiekader taal en rekenen het niveau wordt beschreven in de vorm van functionele taal- en rekentaken en omdat het einde van de opleidingen educatie samenvalt met de beschreven niveaus 1F en 2F liggen standaard en eindterm in de praktijk heel dicht bij elkaar.

Een voorbeeld: Bij Schrijven niveau 1F wordt de standaard op de volgende manier beschreven: *Kan een briefje, kaart, e-mail en een bericht op internet schrijven om informatie te vragen en te geven, iemand te bedanken, te feliciteren, te condoleren en uit te nodigen.*

In deze beschrijving worden concrete functionele schrijftaken benoemd. Wat iemand moet kunnen aan het eind van de opleiding Nederlandse taal, gericht op alfabetisering (1F) staat hier eigenlijk al.

Voor de beschrijving van de eindtermen zijn de volgende criteria gehanteerd:

- In de eindtermen komen geen voorbeelden voor, ingeleid door woorden als 'zoals' of 'bijvoorbeeld'.
- De eindtermen zijn eenduidig geformuleerd, dus maar voor één uitleg vatbaar.
- De eindtermen moeten toetsbaar zijn.

Aan deze criteria ligt het uitgangspunt ten grondslag dat een eindterm duidelijk en concreet moet aangeven wat iemand moet kunnen; daarom mogen er geen open eindes in eindtermen voorkomen die vragen en onduidelijkheden kunnen oproepen in het onderwijsveld.

Digitale vaardigheden

De eindtermen digitale vaardigheden zijn beschreven in relatie tot Nederlandse taal en rekenen. In de Toelichtingen Nederlandse taal en rekenen is aangegeven welke digitale vaardigheden nodig en mogelijk zijn voor het uitvoeren van een taal- of rekentaak: digitale hulpmiddelen en mogelijkheden zijn onvermijdelijk geworden bij het leren van de Nederlandse taal en van rekenen.

Doelgroep volwasseneneducatie

Het Referentiekader taal en rekenen is ontwikkeld voor het (reguliere) onderwijs aan leerlingen van 12 tot 23 jaar: context en onderwerp zijn daarin niet expliciet benoemd. Impliciet is echter vaak uitgegaan van de voor de hand liggende context van jongeren en dan met name de onderwijssituatie en aangeboden leerstof. Hetzelfde geldt voor hulp, instructie en voorbeeld. Deze zaken zijn inherent aan een onderwijsleersituatie, maar in een werksituatie of een situatie in het dagelijks leven dient hier apart aandacht aan te worden besteed.

Voor de doelgroep volwassenen zijn daarom de volgende uitgangspunten gehanteerd voor het formuleren van standaarden en eindtermen:

1 Context

Volwassenen leren in diverse contexten. In de uitwerkingen is dit omschreven als de leer-, werk- en leefomgeving. Deze contexten zijn gekoppeld aan de niveaus. De omschrijving van de contexten pakt voor taal iets anders uit dan voor rekenen en zijn daarom bij elk van deze vaardigheden apart uitgewerkt en verantwoord.

2 Onderwerp

Ook het onderwerp speelt een rol: de taak wordt moeilijker naarmate deze verder van de deelnemer afstaat.

3 Afhankelijkheid van hulp, instructie en voorbeelden

De mate van zelfstandigheid is niet opgenomen in de uitwerkingen omdat de beschreven taken uiteindelijk zelfstandig moeten kunnen worden uitgevoerd. Het is belangrijk om te beseffen dat het hier om een doelgroep gaat voor wie hulp, instructie, voorbeelden en ook een veilige situatie soms noodzakelijk zijn om te functioneren op het niveau dat zij geacht wordt te beheersen. De afhankelijkheid van hulp, instructies en voorbeelden is het grootst bij het Instroomniveau en bij niveau 1F.

2 Standaarden en eindtermen Nederlandse taal

Leeswijzer

1 Context

In de uitwerking van Nederlandse taal zijn de context en het onderwerp als volgt gekoppeld aan de niveaus:

	Instreamniveau	1F	2F
Context	Vertrouwde leef-, werk- en leeromgeving	Alledaagse leef-, werk- en leeromgeving	Leef, werk- en leeromgeving
Onderwerp	Concreet en bekend	Concreet en herkenbaar	Concreet

Een deelnemer die het Instreamniveau beheerst, kan taken op dit niveau uitvoeren in een bekende en vertrouwde omgeving, over concrete onderwerpen die hem bekend zijn.

Op niveau 1F kan de deelnemer taken uitvoeren in een situatie die overeenkomt met een situatie die hij kent en waarvan het onderwerp lijkt op een onderwerp dat hij kent.

Op niveau 2F gaat het om concrete onderwerpen die relateerbaar zijn aan de leef-, werk- en leeromgeving.

Omdat context en onderwerp de moeilijkheid van de taak voor de deelnemer mede bepalen, is bij elke standaard en eindterm de context zowel als het onderwerp expliciet vermeld.

2 Afhankelijkheid van hulp, instructie en voorbeelden

De mate van zelfstandigheid is niet opgenomen in de uitwerkingen omdat de beschreven taken uiteindelijk zelfstandig moeten kunnen worden uitgevoerd. Het is belangrijk om te beseffen dat het hier om een doelgroep gaat voor wie hulp, instructie, voorbeelden en ook een veilige situatie soms noodzakelijk zijn om te functioneren op het niveau dat zij geacht wordt te beheersen. De afhankelijkheid van hulp, instructies en voorbeelden is het grootst bij het Instreamniveau en bij niveau 1F.

3 Voorbeelden

Onder context en onderwerp zijn per standaard en eindterm een paar voorbeelden ter illustratie opgenomen. Het gaat niet om concreet uitgewerkte voorbeelden, maar om het benoemen ervan.

4 Tekstkenmerken

Bij de domeinen Luisteren en Lezen zijn de kenmerken van de teksten enigszins uitgebreid ten opzichte van het Referentiekader taal. Hiervoor is gekozen omdat de doelgroep volwassenen met teksten van verschillende niveaus wordt geconfronteerd: lang niet alle teksten die ze lezen of waarnaar ze luisteren zijn geschreven of gesproken op het niveau van de lezer/luisteraar. De beschreven standaarden, eindtermen en kenmerken van de taakuitvoering gelden dan ook specifiek voor teksten op dat niveau. Is een tekst van een hoger niveau, dan mag niet verwacht worden dat de lezer/luisteraar hier alles mee kan wat voor dit niveau beschreven is. Een lezer op 1F kan wel een tekst op 2F op hoofdlijnen begrijpen, maar niet in detail.

5 Luisteren

Bij het domein Luisteren is ten behoeve van het formuleren van eindtermen een andere indeling in taken gekozen dan bij de indeling van het Referentiekader taal.

In het Referentiekader zijn situaties onderscheiden (luisteren als lid van een live-publiek). In de de standaarden en eindtermen voor de volwasseneneducatie is voor Luisteren gekozen voor de volgende indeling:

- Instructie
- Voordracht, toespraak of verhaal
- Luisteren naar nieuwsberichten, telefoonbeantwoorder/voicemail, documentaires en discussieprogramma's
- Films en televisieseries

Deze indeling volgt de syllabus Luisteren 2F.

6 Begrijpen, interpreteren, evalueren

Bij Lezen en Luisteren zijn de Kenmerken van de taakuitvoering *begrijpen, interpreteren* en *evalueren* als volgt gehanteerd:

Begrijpen is beseffen wat er staat, niet alleen technisch maar ook inhoudelijk.

Interpreteren gaat net een stapje verder. Bijvoorbeeld het bericht op een winkeldeur van de fietsenmaker: gesloten tussen 12.00 en 13.00 uur. De lezer begrijpt niet alleen wat er staat, hij overziet ook de consequentie van dit bericht: hij zal vóór 12.00 uur of na 13.00 uur zijn fiets kunnen brengen of halen.

Evalueren is een oordeel geven: de lezer vindt het vervelend dat de fietsenmaker tussen de middag gesloten is.

7 Taalverzorging

Onderdeel 4 van het Referentiekader taal, Taalverzorging, is aangevuld met het Instroomniveau. In de niveaus 1F en 2F is niets toegevoegd of gewijzigd.

Het is belangrijk te beseffen dat deze begrippenlijst niet altijd relevant is in de volwasseneneducatie. De spellings- en grammaticaregels dienen te worden geraadpleegd om de aanduidingen bij de Toelichting Schrijven (beheerst 75% van de spellingregels beschreven voor dit niveau) te interpreteren. Ze moeten zeker niet geïsoleerd van de functionele vaardigheden worden aangeboden.

1 Mondelinge taalvaardigheid

1.1 Gesprekken voeren

Algemene omschrijving Gesprekken	Opleidingen gericht op alfabetisering		Opleidingen gericht op ingangsniveau beroepsonderwijs		
	Instreamniveau	Niveau 1F	Niveau 2F		
	Kan deelnemen aan (telefoon)gesprekken over concrete, bekende onderwerpen binnen de vertrouwde leef-, leer- en werkomgeving wanneer de gesprekspartner het gesprek leidt.	Kan zakelijke (telefoon)gesprekken voeren over concrete, herkenbare onderwerpen binnen de alledaagse leef-, leer- en werkomgeving.	Kan in (telefoon)gesprekken informatie uitwisselen, zijn mening uiten, en gevoelens onder woorden brengen over concrete onderwerpen gerelateerd aan de leef-, leer- en werkomgeving.		
Taak 1					
Deelnemen aan discussie en overleg	Instreamstandaard	Standaard VE	Eindterm	Standaard VE	Eindterm
	Kan een mening of mededeling begrijpen en hier een reactie op geven.	<p>Kan de hoofdpunten volgen en kan de eigen mening verwoorden en toelichten.</p> <p>Kan kritisch luisteren naar meningen en opvattingen en een reactie geven.</p>	<p>1 Begrijpt in discussie en overleg in grote lijnen wat er gezegd wordt.</p> <p>2 Geeft zijn mening en een reactie op de mening van anderen als daarnaar gevraagd wordt en licht deze toe.</p> <p>3 Geeft informatie over praktische zaken als daarnaar gevraagd wordt.</p>	<p>Kan bespreken wat er gedaan moet worden.</p> <p>Kan tijdens een discussie of overleg op passende wijze een probleem verhelderen.</p> <p>Kan een overtuiging of mening formuleren, instemming of afkeuring uitdrukken en commentaar geven op de visie van anderen.</p>	<p>1 Volgt in discussie en overleg de lijn van de discussie.</p> <p>2 Geeft uitleg waarom iets een probleem is en geeft zijn mening over de oplossing van een probleem.</p> <p>3 Geeft commentaar op de mening van anderen en reageert passend op kritiek.</p> <p>4 Drukt op passende wijze een overtuiging, mening, instemming en afkeuring uit.</p>
	Context	Context	Context		

Vertrouwde leef-, werk- en leeromgeving	Alledaagse leef-, werk- en leeromgeving	De leef-, werk- en leeromgeving
Onderwerp	Onderwerp	Onderwerp
Concreet en bekend	Concreet en herkenbaar	Concreet
Voorbeelden	Voorbeelden	Voorbeelden
<ul style="list-style-type: none"> o Overleg met directe collega over wie het eerst pauze houdt o Afspraak met familie wie wanneer naar de ouders gaat 	<ul style="list-style-type: none"> o Overleg met docent en cursisten over het wel of niet doorgaan van lessen in de voorjaarsvakantie o Overleg met ouders of kinderen alleen naar het zwembad mogen 	<ul style="list-style-type: none"> o Discussie op de voetbalclub naar aanleiding van de verhoging van de contributie o Opmerking dat er een vaste laptop nodig is bij de beamer in de vergaderzaal en toelichting waarom

Taak 2

Informatie uitwisselen

Instreamstandaard	Standaard VE	Eindterm	Standaard VE	Eindterm
Kan vragen beantwoorden naar gegevens over zichzelf, zijn gezin, zijn werk en opleiding.	<p>Kan in gesprekken informatie geven en vragen.</p> <p>Kan kritisch luisteren naar deze informatie.</p> <p>Kan informatie beoordelen en een reactie geven.</p>	<p>4 Begrijpt een vraag naar informatie en beantwoordt de vraag op adequate wijze.</p> <p>5 Vraagt informatie en begrijpt het antwoord op die vraag.</p> <p>6 Beoordeelt of de verkregen informatie een antwoord op de vraag is en reageert hierop.</p>	<p>Kan informatie geven en vragen bij instanties.</p> <p>Kan informatie verzamelen en verwerken middels een vraaggesprek.</p>	<p>5 Wisselt informatie uit in standaard beroepsgesprekken, informatieve gesprekken en vraaggesprekken.</p> <p>Vat de informatie in</p> <p>6 hoofdpunten samen en beoordeelt of de informatie relevant en voldoende is.</p>
Context	Context	Context	Context	Context
Vertrouwde leef-, werk- en leeromgeving	Alledaagse leef-, werk- en leeromgeving	De leef-, werk- en leeromgeving	De leef-, werk- en leeromgeving	De leef-, werk- en leeromgeving
Onderwerp	Onderwerp	Onderwerp	Onderwerp	Onderwerp
Concreet en bekend	Concreet en herkenbaar	Concreet	Concreet	Concreet
Voorbeeld	Voorbeeld	Voorbeeld	Voorbeeld	Voorbeeld
o Gesprekje met medecursist	o Gesprek met familie over een geboekte vakantiereis	o Standaard klachtengesprek met een klant over een	o Standaard klachtengesprek met een klant over een	o Standaard klachtengesprek met een klant over een

over woonsituatie	o Gesprek bij de inschrijving bij een uitzendbureau	apparaat dat niet werkt o Gesprek met de internist over de klachten en over eerder onderzoek
-------------------	---	---

Taak 3

Telefoon- gesprekken voeren

Instroomstandaard	Standaard VE	Eindterm	Standaard VE	Eindterm
<p>Kan telefoongesprekken voeren om informatie, gevoelens en meningen uit te wisselen.</p> <p>Neemt telefonisch een bericht aan.</p> <p>Geeft telefonisch een bericht door.</p>	<p>Kan zakelijke telefoongesprekken voeren om informatie te geven of te vragen.</p> <p>Kan telefoongesprekken voeren om informatie, meningen en gevoelens uit te wisselen.</p>	<p>7 Geeft of vraagt telefonisch zakelijke informatie.</p> <p>8 Maakt of verzet telefonisch een afspraak.</p> <p>9 Wisselt in telefonische gesprekken informatie, meningen en gevoelens uit.</p>	<p>Kan zakelijke telefoongesprekken voeren met instanties om informatie en meningen uit te wisselen.</p> <p>Kan telefonisch zakelijk overleggen.</p>	<p>7 Voert zakelijke telefoongesprekken om informatie uit te wisselen, te overleggen of om afspraken te maken.</p>
Context	Context		Context	
Vertrouwde leef-, werk- en leeromgeving	Alledaagse leef-, werk- en leeromgeving		De leef-, werk- en leeromgeving	
Onderwerp	Onderwerp		Onderwerp	
Concreet en bekend	Concreet en herkenbaar		Concreet	
Voorbeelden	Voorbeelden		Voorbeelden	
<ul style="list-style-type: none"> o Telefonische ziekmelding o Telefoongesprek met vriendin over haar vakantie 	<ul style="list-style-type: none"> o Telefoongesprek met medecursist over een opdracht voor de cursus o Telefoongesprek met loodgieter voor het maken van een afspraak 		<ul style="list-style-type: none"> o Telefoongesprek met crècheleidster over problemen met zontje o Telefoongesprek met de zorgverzekeraar met de vraag welke tandartskosten vergoed worden 	

Kenmerken van de taakuitvoering

Beurten nemen en bijdragen aan samenhang

	Niveau 1F	Niveau 2F
Reageert op de initiatieven van de gesprekspartner om het gesprek te beginnen, gaande te houden en te beëindigen.	<p>Begint, eindigt en houdt het (telefoon)gesprek gaande door middel van veelvoorkomende routines.</p> <p>De gedachtegang is begrijpelijk voor de gesprekspartner.</p>	<p>Stelt een reactie uit totdat hij de bijdrage van de ander geïnterpreteerd en beoordeeld heeft.</p> <p>Gebruikt de juiste frase om aan het woord te komen.</p>

Afstemming op doel	Reageert passend bij de gesprekssituatie en het doel van het gesprek.	Bereidt het gesprek voor indien nodig. Stelt vragen ter verduidelijking. Herkent verschillende gesprekssituaties en kan passende routines gebruiken.	Maakt het eigen gespreksdoel duidelijk voor de gesprekspartner. Keert na een uitweiding in het gesprek terug naar het gespreksdoel. Stelt doelgerichte vragen om de gewenste informatie te krijgen en om de verkregen informatie te controleren en te bevestigen.
Afstemming op gesprekspartner(s)	Past de basisconventies toe, ook telefonisch: naam, groet aan het begin en eind van het gesprek.	Volgt de gesprekspartner(s) redelijk tenzij er onverwachte wendingen in het gesprek zijn. Past de meest gebruikte (telefoon)conventies toe. Ondersteunt woorden zo nodig met non-verbaal gedrag.	Introduceert zichzelf passend en duidelijk (naam, functie/rol, reden voor gesprek). Stemt toon, taalgebruik (informeel/formeel/zakelijk; taalvariatie) en non-verbaal gedrag af op de gesprekspartner. Herkent het spreekdoel van anderen, schat reacties in en reageert hierop.
Woordenschat en woordgebruik	Gebruikt de meeste alledaagse woorden.	Gebruikt de meeste alledaagse woorden.	De woordenschat is voldoende en adequaat voor het uitvoeren van taken. Varieert enigszins in woordgebruik. Het is soms nodig een omschrijving te geven van een niet gekend woord.
Vloeiendheid, verstaanbaarheid en grammaticale beheersing	De uitingen zijn soms moeilijk verstaanbaar, bijvoorbeeld door invloed van dialect of andere moedertaal. De grammaticale correctheid is beperkt tot een klein aantal eenvoudige grammaticale constructies.	De zinsconstructies zijn eenvoudig en meestal correct.	De meeste uitingen zijn grammaticaal correct. Aarzelingen en fouten in zinsbouw zijn eigen aan gesproken taal en komen dus voor, maar worden zo nodig hersteld.

Mondelinge taalvaardigheid

1.2 Luisteren

	Opleidingen gericht op alfabetisering		Opleidingen gericht op ingangsniveau beroepsonderwijs
	Instreamniveau	Niveau 1F	Niveau 2F
Algemene omschrijving Luisteren	Kan zeer eenvoudige luisterteksten begrijpen over concrete bekende onderwerpen binnen de vertrouwde leef-, werk- en leeromgeving.	Kan eenvoudige luisterteksten begrijpen over concrete herkenbare onderwerpen binnen de dagelijkse leef-, werk- en leeromgeving.	Kan luisterteksten begrijpen over concrete onderwerpen gerelateerd aan de leef-, werk- en leeromgeving.
Tekstkenmerken			
Lengte	De teksten zijn kort: tot enkele zinnen.	Formele teksten zijn kort (5 tot 10 minuten); bij informele teksten is de lengte minder relevant.	Langere teksten: luisterduur tot ongeveer 20 minuten komt voor. Langer kan, mits er enige mate van interactie mogelijk is (zoals vragen stellen).
Opbouw	Geen descriptoren op dit niveau	Vorbereide teksten hebben een eenvoudige, lineaire structuur. De informatie is herkenbaar geordend met gebruik van veelvoorkomende verwijs- en verbindingswoorden. De teksten hebben een lage informatiedichtheid: de informatie wordt vaak herhaald en er wordt niet te veel (nieuwe) informatie gelijktijdig geïntroduceerd. De teksten bestaan voornamelijk uit veelgebruikte of voor de luisteraar bekende alledaagse woorden. Formele teksten worden duidelijk en rustig uitgesproken. Spontaan gesproken teksten, bijvoorbeeld praatprogramma's en discussies op televisie of radio, hoeven geen duidelijke structuur te hebben: ze bevatten veel spreektaalkenmerken met herhalingen, afgebroken zinnen en langere zinnen die met veelvoorkomende voegwoorden verbonden zijn.	Vorbereide teksten hebben een heldere structuur met gebruik van duidelijke, veelvoorkomende signaal- en verbindingswoorden. Verbanden en denkstappen worden duidelijk aangegeven. De teksten kunnen redelijk informatiedicht zijn. Samengestelde zinnen en zinnen met twee of meer bepalingen komen voor. Passieve zinnen komen voor. Minder veelgebruikte woorden, beeldspraak en regelmatig voorkomend formeel taalgebruik komen voor. Veelgebruikte vaste woordcombinaties komen voor. Er wordt duidelijk en in normaal tempo gesproken.

Enige achtergrondruis is acceptabel.

In spontaan gesproken teksten, bijvoorbeeld praatprogramma's en discussies op televisie of radio, kan de structuur onduidelijk zijn.

Er komen veel spreektaalkenmerken met herhalingen voor, afgebroken zinnen en lange zinnen achter elkaar of verbonden door eenvoudige voegwoorden.

Taak 1

Luisteren naar instructies

Instreamstandaard	Standaard VE	Eindterm	Standaard VE	Eindterm
<p>Kan zeer eenvoudige aanwijzingen begrijpen en opvolgen.</p> <p>Kan een zeer eenvoudige uitleg met veel visuele ondersteuning volgen.</p>	<p>Kan voldoende feitelijke informatie halen uit eenvoudige instructies en aanwijzingen om deze op te volgen.</p>	<p>1 Haalt voldoende informatie uit eenvoudige instructies en aanwijzingen om deze in de juiste volgorde op te volgen.</p>	<p>Kan uitleg en instructies begrijpen.</p>	<p>1 Begrijpt uitleg en instructies.</p> <p>2 Weet wat hij moet doen en in welke volgorde.</p> <p>3 Weet of hij voldoende informatie heeft om de instructie op te kunnen volgen en wat hij moet doen als dit niet het geval is.</p>
<p>Context</p> <p>Vertrouwde leef-, werk- en leeromgeving</p>	<p>Context</p> <p>Alledaagse leef-, werk- en leeromgeving</p>		<p>Context</p> <p>De leef-, werk- en leeromgeving</p>	
<p>Onderwerp</p> <p>Concreet en bekend</p>	<p>Onderwerp</p> <p>Concreet en herkenbaar</p>		<p>Onderwerp</p> <p>Concreet</p>	
<p>Voorbeelden</p> <ul style="list-style-type: none"> o Waarschuwing voor gevaar o Route-aanwijzingen: naar rechts, naar links, rechtdoor 	<p>Voorbeelden</p> <ul style="list-style-type: none"> o Instructie voor het schoonmaken van een vloer o Uitleg over medicijngebruik in de apotheek o Opdracht tijdens de les 		<p>Voorbeelden</p> <ul style="list-style-type: none"> o Instructie over een proces, bijvoorbeeld een afslankprogramma o Uitleg over een machinelijn op het werk 	

o Zet uw mobiel uit		o Instructie met betrekking tot een nieuw onderwerp tijdens een onderwijsleerproces
---------------------	--	---

Taak 2

Luisteren naar een voordracht, toespraak of verhaal.	Instroomstandaard	Standaard VE	Eindterm	Standaard VE	Eindterm
	Kan een zeer korte eenvoudige toespraak begrijpen.	Kan een eenvoudige voordracht of toespraak begrijpen. Kan een eenvoudig voorgelezen of verteld verhaal begrijpen.	2 Herkent en begrijpt een eenvoudige voordracht of toespraak. 3 Herkent en begrijpt een eenvoudig voorgelezen of verteld verhaal.	Kan een voordracht of toespraak met een heldere structuur begrijpen. Kan een voorgelezen of verteld verhaal met een heldere structuur begrijpen.	4 Begrijpt een voordracht of toespraak. 5 Begrijpt een voorgelezen of verteld verhaal met een duidelijke structuur. 6 Kent het doel van de toespraak, de voordracht, het verhaal.
	Context	Context	Context		
	Vertrouwde leef-, werk- en leeromgeving	Alledaagse leef-, werk- en leeromgeving	De leef-, werk- en leeromgeving		
	Onderwerp	Onderwerp	Onderwerp		
Concreet en bekend	Concreet en herkenbaar	Concreet			
Voorbeeld	Voorbeeld	Voorbeeld			
o Felicitatie op een verjaardag o Dankwoord van een leidinggevende o Opening van een feest	o Toespraak van de directeur voor het personeel aan het begin van een diner o Anekdote, bijvoorbeeld een voorval tijdens de vakantie o Eenvoudig liedje	o Toespraak over ontwikkelingen en prognoses in een bedrijf o Sketch o Uitleg over een nieuw onderwerp tijdens de opleiding			

Taak 3

Luisteren naar nieuwsberichten telefoonbeantwoorder/voicemail, documentaires en discussie-	Instroomstandaard	Standaard VE	Eindterm	Standaard VE	Eindterm
	Kan zeer eenvoudige berichten en reclames begrijpen met veel visuele ondersteuning.	Kan hoofdpunten van korte en duidelijke berichten via radio en televisie en via internet begrijpen. Kan hoofdpunten van	4 Herkent en begrijpt korte en duidelijke reclameboodschappen: weet waartoe hij wordt aangespoord. 5 Haalt informatie die voor	Kan hoofdpunten begrijpen van (nieuws)berichten, documentaires, reclameboodschappen en discussieprogramma's via radio, televisie en	7 Begrijpt hoofdpunten van (nieuws)berichten, documentaires, reclameboodschappen en discussieprogramma's via radio, televisie en

programma's		korte en duidelijke (nieuws)berichten via radio, televisie en internet herkennen en begrijpen.	hem van belang is uit berichten op een telefoonbeantwoorder en voicemail.	internet.	internet.
	Context	Vertrouwde leef-, werk- en leeromgeving	Context Alledaagse leef-, werk- en leeromgeving	Context De leef-, werk- en leeromgeving	
	Onderwerp	Concreet en bekend	Onderwerp Concreet en herkenbaar	Onderwerp Concreet	
	Voorbeelden	<ul style="list-style-type: none"> o Omroep treinverkeer o Oproepen tijdens een bijeenkomst 	<ul style="list-style-type: none"> o Jeugdjournaal o Weerberichten o Openingstijden 	<ul style="list-style-type: none"> o (Regionaal) journaal o Praatprogramma's over actualiteit 	

Taak 4						
Luisteren naar films en televisieseries	Instreamstandaard	Kan films en televisieseries met een zeer eenvoudige structuur en een zeer eenvoudig taalgebruik globaal volgen.	Standaard VE	Kan op hoofdlijnen films en televisieseries volgen.	Eindterm	7 Begrijpt op hoofdlijnen films en televisieseries.
	Context	Vertrouwde leef-, werk- en leeromgeving.	Standaard VE	Kan films en televisieseries volgen.	Eindterm	8 Begrijpt films en televisieseries. Begrijpt de essentie van het verhaal.
	Onderwerp	Concreet en bekend	Context	Alledaagse leef-, werk- en leeromgeving	Context	De leef-, werk- en leeromgeving
	Voorbeelden		Onderwerp	Concreet en herkenbaar	Onderwerp	Concreet
			Voorbeelden		Voorbeelden	

	o Dvd bij lesmateriaal	o Soaps o Comedy's	o Historische films en televisieseries o Politieke actiefilms
Kenmerken van de taakuitvoering	Niveau 1F		Niveau 2F
Begrijpen	Begrijpt waar de luistertekst ongeveer over gaat.	<p>Haalt hoofdzaken uit de luistertekst.</p> <p>Haalt belangrijke informatie uit de luistertekst.</p> <p>Stemt de manier van luisteren af: globaal/precies, selectief/gericht.</p> <p>Maakt gebruik van de signaalwoorden die de structuur en de relaties in een luistertekst weergeven: dus, want, daarom, als, bijvoorbeeld, die, daarna, en, want.</p> <p>Herkent formeel taalgebruik.</p> <p>Legt het verband tussen de gesproken tekst en de beelden die daarbij getoond worden.</p>	<p>Haalt de hoofdgedachte uit een tekst en maakt onderscheid tussen hoofd- en bijzaken.</p> <p>Legt relaties tussen tekstdelen: herkent de functie van een inleiding, middenstuk en slot.</p> <p>Kiest zelf een passende luisterstrategie (globaal, precies, gericht, selectief).</p> <p>Ordent informatie (bijvoorbeeld op basis van signaalwoorden) voor een beter begrip.</p> <p>Begrijpt formeel taalgebruik.</p> <p>Probeert de betekenis van onbekende woorden af te leiden uit de vorm, woordsoort, samenstelling of context.</p> <p>Herkent beeldspraak.</p> <p>Legt een relatie leggen tussen tekst en beeld.</p>
Interpreteren	Begrijpt de consequenties van uitspraken zoals waarschuwingen, geboden en verboden.	<p>Kan informatie en meningen duiden voor zover deze dicht bij hem staan.</p> <p>Legt relaties tussen de inhoud van de luistertekst en de eigen mening, kennis en ervaring.</p>	<p>Kan informatie en meningen duiden.</p> <p>Herkent de bedoeling van de spreker(s) of het doel van de makers van een programma.</p>
Evalueren	Reageert op een waarschuwing, gebod of verbod (bijvoorbeeld wel of niet opvolgen).	Geeft een oordeel over een tekst(deel) of televisie- of radioprogramma (of fragment ervan).	<p>Geeft een oordeel over de waarde van een (tekst)deel of televisie- of radioprogramma (of fragment ervan).</p> <p>Licht dit oordeel toe.</p>
Samenvatten	Herhaalt uitspraken.	Noteert of onthoudt de belangrijke punten van een luistertekst.	Vat een tekst beknopt samen (voor zichzelf).

Mondelinge taalvaardigheid

1.3 Spreken

Algemene omschrijving Spreken	Opleidingen gericht op alfabetisering		Opleidingen gericht op ingangsniveau beroepsopleiding		
	Instreamniveau	Niveau 1F	Niveau 2F		
	Kan in korte zinnen iets zeggen over concrete, bekende onderwerpen en ervaringen binnen de vertrouwde leef-, werk- en leeromgeving.	Kan in korte zinnen een beschrijving, informatie, uitleg en instructie geven, verslag uitbrengen en een kort voorbereid verhaal houden over concrete, herkenbare onderwerpen binnen de alledaagse leef-, werk- en leeromgeving.	Kan redelijk vloeiend en duidelijk ervaringen, gebeurtenissen, meningen, verwachtingen en gevoelens onder woorden brengen over concrete onderwerpen gerelateerd aan de leef-, werk- en leeromgeving.		
Taak	Een monoloog houden		Een monoloog houden		
	<p>Instreamstandaard</p> <p>Kan iets vertellen over zichzelf, over wat hij doet en waar hij woont.</p> <p>Kan een zeer korte en vooraf geofende mededeling uit het hoofd zeggen.</p>	<p>Standaard VE</p> <p>Kan alledaagse onderwerpen beschrijven, zoals mensen, plaatsen en zaken.</p> <p>Kan verslag uitbrengen van gebeurtenissen, activiteiten en persoonlijke ervaringen.</p> <p>Kan een kort, voorbereid verhaal of presentatie houden en daarbij op eenvoudige vragen reageren.</p>	<p>Eindterm</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Beschrijft mensen, plaatsen en zaken. 2 Vertelt over gebeurtenissen, activiteiten en persoonlijke ervaringen. 3 Houdt een kort voorbereid verhaal of presentatie. 	<p>Standaard VE</p> <p>Kan in grote lijnen redenen en verklaringen geven voor eigen meningen, plannen en handelingen.</p> <p>Kan een kort verhaal vertellen.</p> <p>Kan op basis van verzamelde informatie een voorbereide presentatie geven.</p> <p>Kan vragen beantwoorden naar aanleiding van een gegeven presentatie.</p>	<p>Eindterm</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Geeft een samenhangend verslag van ervaringen, activiteiten en gebeurtenissen. 2 Geeft toelichting op eigen meningen, plannen en handelingen. 3 Vertelt een kort verhaal. 4 Houdt een voorbereide presentatie.
	<p>Context</p> <p>Vertrouwde leef-, werk- en leeromgeving.</p>	<p>Context</p> <p>Alledaagse leef-, werk- en leeromgeving</p>	<p>Context</p> <p>De leef-, werk- en leeromgeving</p>		

Onderwerp	Onderwerp	Onderwerp
Concreet en bekend	Concreet en herkenbaar	Concreet
Voorbeelden	Voorbeelden	Voorbeelden
<ul style="list-style-type: none"> o Voorstelrondje op de eerste cursusavond: zeggen hoe hij heet, hoe oud hij is, waar hij woont en werkt. o Felicitatie van een collega met zijn verjaardag. 	<ul style="list-style-type: none"> o Verslag aan vrienden over onderzoek in het ziekenhuis o Kort woordje bij het afscheid van een directe collega 	<ul style="list-style-type: none"> o Verhaal over gezonde voeding, ondersteund met een powerpointpresentatie o Verhaal over plannen om een eigen camping te beginnen tijdens een feestje: wat hij gaat doen, hoe hij het gaat aanpakken en waarom hij dit wil.

Kenmerken van de taakuitvoering	Niveau 1F	Niveau 2F
Samenhang	Niet van toepassing	De gedachtegang is begrijpelijk voor de luisteraar, hoewel de structuur van de tekst niet altijd klopt.
Afstemming op doel	Niet van toepassing	Houdt een samenhangend verhaal aan de hand van een aantal punten. Brengt samenhang aan door het gebruik van bekende verbindingswoorden.
Afstemming op publiek	Niet van toepassing	Geeft spreekdoel duidelijk vorm (instruerend, informatief, onderhoudend, enz.) zodat het voor de luisteraar herkenbaar is. Oriënteert zich bij een voorbereide presentatie op het doel, het onderwerp en de beschikbare tijd van de spreektaak. Keert na een vraag of onderbreking weer terug naar de tekst.
	Niet van toepassing	Houdt bij de voorbereiding van een presentatie rekening met het publiek waarvoor hij gaat spreken. Hanteert het verschil tussen formele en informele situaties en kiest passend taalgebruik.

Woordgebruik en woordenschat

	het publiek over te brengen.	Boeit de luisteraar(s) met concrete voorbeelden en ervaringen. Reageert passend op vragen van het publiek.
Gebruikt de meest alledaagse woorden.	Gebruikt de meeste alledaagse woorden. Zoekt regelmatig naar woorden.	Beschikt over voldoende woorden om de taken uit te voeren. Het kan soms nodig zijn een omschrijving te geven van een onbekend woord.
De uitingen zijn soms moeilijk verstaanbaar, bijvoorbeeld door invloed van dialect of andere moedertaal. De grammaticale correctheid is beperkt tot een klein aantal eenvoudige grammaticale constructies.	De zinsconstructies zijn eenvoudig en meestal correct. Houding, intonatie en mimiek ondersteunen het gesprokene. Pauzes, valste starts en herformuleringen komen af en toe voor.	Vertoont een redelijke grammaticale beheersing. Aarzelingen en fouten in zinsbouw zijn eigen aan gesproken taal en komen dus voor, maar worden zo nodig hersteld. Is goed te volgen en kan zich gemakkelijk uitdrukken. Vloeiendheid kan minder zijn als er nagedacht moet worden over de grammaticale vorm, de te kiezen woorden en herstel van fouten.

Vloeiendheid, verstaanbaarheid en grammaticale beheersing

2 Lezen

2.1 Zakelijke teksten

Algemene omschrijving Lezen	Opleidingen gericht op alfabetisering		Opleidingen gericht op ingangsniveau beroepsonderwijs
	Instroomniveau	Niveau 1F	Niveau 2F
	<p>Kan op papier en beeldscherm korte, zeer eenvoudige teksten lezen en begrijpen over concrete, bekende onderwerpen binnen de vertrouwde leef-, werk- en leeromgeving.</p> <p>Kan in eenvoudige authentieke teksten herkennen wat voor hem bekend en belangrijk is.</p>	<p>Kan op papier en beeldscherm eenvoudige teksten lezen en begrijpen over concrete, herkenbare onderwerpen binnen de dagelijkse leef-, werk- en leeromgeving.</p>	<p>Kan op papier en beeldscherm teksten met een heldere structuur lezen en begrijpen over concrete onderwerpen, gerelateerd aan de leef-, werk- en leeromgeving.</p>
Tekstkenmerken			
	<p>De teksten zijn zeer eenvoudig van structuur, kort en hebben een zeer herkenbare lay-out. De teksten bevatten weinig informatie en deze informatie is concreet.</p> <p>De zinnen zijn kort, enkelvoudig en er komen geen passieve zinnen voor.</p> <p>De woorden zijn hoog frequent en wijken niet af van de woordenschat van de lezer.</p> <p>Schematische overzichten zijn zeer eenvoudig en er worden niet meer dan twee gegevens gecombineerd.</p>	<p>De teksten hebben een eenvoudige, lineaire structuur en een heldere lay-out.</p> <p>De informatie is herkenbaar geordend.</p> <p>De teksten hebben een lage informatiedichtheid; belangrijke informatie is gemarkeerd of wordt herhaald.</p> <p>Er wordt niet te veel (nieuwe) informatie gelijktijdig geïntroduceerd.</p> <p>De zinnen zijn vaak enkelvoudig en kort. In samengestelde zinnen wordt gebruikgemaakt van veelvoorkomende voegwoorden.</p> <p>De teksten bestaan voornamelijk uit vaak gebruikte of voor de lezer bekende, alledaagse woorden. Schematische overzichten zijn eenvoudig en overzichtelijk.</p>	<p>De teksten hebben een heldere structuur.</p> <p>Er worden niet te veel gegevens in één keer aangeboden.</p> <p>De zinnen zijn langer en er komen meer samengestelde zinnen voor.</p> <p>Het woordgebruik is meer gevarieerd, er komt formeel taalgebruik voor en ook minder veelvoorkomende woorden komen voor.</p>

Taak 1					
Lezen van informatieve teksten	Instroomstandaard	Standaard VE	Eindterm	Standaard VE	Eindterm
	<p>Kan zeer eenvoudige informatieve teksten herkennen, lezen en begrijpen.</p> <p>Kan herkennen welke post voor hem belangrijk is om te bewaren en om op te reageren.</p> <p>Kan specifieke informatie vinden: datum, plaats, tijd, prijs, afzender.</p>	Kan eenvoudige informatieve teksten lezen en begrijpen.	<p>1 Herkent en begrijpt eenvoudige informatieve teksten.</p> <p>2 Herkent en gebruikt eenvoudige teksten met een webstructuur.</p> <p>3 Legt een verband tussen eenvoudige schematische overzichten en de tekst.</p>	Kan informatieve teksten lezen en begrijpen.	<p>1 Begrijpt informatieve teksten.</p> <p>2 Herkent de meest gangbare tekstsoorten.</p>
	Context	Context	Context		
	Vertrouwde leef-, werk- en leeromgeving	Alledaagse leef-, werk- en leeromgeving	De leef-, werk- en leeromgeving		
	Onderwerp	Onderwerp	Onderwerp		
	Concreet en bekend	Concreet en herkenbaar	Concreet		
	Voorbeelden	Voorbeelden	Voorbeelden		
<ul style="list-style-type: none"> o Geboortekaartje o Uitnodiging voor een kerstborrel van het werk 	<ul style="list-style-type: none"> o Weerbericht in de krant o Formulier op internet om een bestelling te doen 	<ul style="list-style-type: none"> o Sollicitatieformulier o Artikel over langere levensduur met een grafiek erbij 			
Taak 2					
Lezen van instructies	Instroomstandaard	Standaard VE	Eindterm	Standaard VE	Eindterm
	<p>Kan zeer eenvoudige aanwijzingen – met en zonder visuele ondersteuning - lezen en begrijpen.</p> <p>Kan veelvoorkomende instructies in beeld herkennen en begrijpen.</p>	Kan eenvoudige instructies lezen en begrijpen.	<p>4 Herkent en begrijpt eenvoudige instructieve teksten.</p> <p>5 Haalt voldoende informatie uit de tekst om de volgorde van handelingen aan te kunnen houden en te</p>	Kan instructieve teksten lezen en begrijpen.	<p>3 Begrijpt instructieve teksten: weet wat hij moet doen en in welke volgorde.</p>

		weten wat hij moet doen.		
		6 Combineert de talige instructies met de illustraties.		
Context	Context	Context	Context	Context
Vertrouwde leef-, werk- en leeromgeving	Alledaagse leef-, werk- en leeromgeving	De leef-, werk- en leeromgeving		
Onderwerp	Onderwerp	Onderwerp	Onderwerp	Onderwerp
Concreet en bekend	Concreet en herkenbaar	Concreet		
Voorbeeld	Voorbeeld	Voorbeeld	Voorbeeld	Voorbeeld
<ul style="list-style-type: none"> o Pictogram brandbaar o Instructie op de pinautomaat van een bank om geld te pinnen 	<ul style="list-style-type: none"> o Routebeschrijving o Instructie op het werk, zoals: Wat te doen bij brand? o Aanwijzingen bij leeropdrachten o Recept 	<ul style="list-style-type: none"> o Gebruiksaanwijzingen bij bekende procedures en apparaten o Bijsluiters bij medicijnen 		

Taak 3

Lezen van betogende teksten

Instreamstandaard	Standaard VE	Eindterm	Standaard VE	Eindterm
Kan met hulp relevante informatie vinden en begrijpen in korte, eenvoudige reclames en oproepen	Kan eenvoudige betogende teksten herkennen en begrijpen.	7 Herkent en begrijpt eenvoudige betogende teksten en begrijpt waartoe hij wordt aangespoord.	Kan betogende teksten lezen en begrijpen.	4 Begrijpt betogende teksten en begrijpt waartoe hij wordt aangespoord.
Context	Context	Context	Context	Context
Vertrouwde leef-, werk- en leeromgeving	Alledaagse leef-, werk- en leeromgeving	De leef-, werk- en leeromgeving		
Onderwerp	Onderwerp	Onderwerp	Onderwerp	Onderwerp
Concreet en bekend	Concreet en herkenbaar	Concreet		
Voorbeelden	Voorbeelden	Voorbeelden	Voorbeelden	Voorbeelden
<ul style="list-style-type: none"> o Reclames op internet o Oproep in buurtkrantje 	<ul style="list-style-type: none"> o Kettingbrief via e-mail o Ingezonden brief in buurtkrant 	<ul style="list-style-type: none"> o Folder over veilig werken o Licht opiniërende artikelen in tijdschriften of op internet 		

Kenmerken van de taakuitvoering		Niveau 1F	Niveau 2F
Techniek en woordenschat	Leest een zeer eenvoudige tekst technisch, zij het langzaam.	Leest eenvoudige teksten zodanig vloeiend dat woordherkenning tekstbegrip niet in de weg staat.	Op dit niveau is de woordenschat van lezers geen onderscheidend kenmerk meer.
	<p>Kan de meeste veelvoorkomende woorden en voor hem bekende woorden lezen.</p> <p>Kent de meeste alledaagse woorden.</p> <p>Leest een woord dat hij niet kent, spellend.</p>	<p>Kent de meeste alledaagse woorden.</p> <p>Probeert de betekenis van een enkel onbekend woord af te leiden uit de context.</p>	De woordenschat van de lezer is voldoende om teksten te lezen en te begrijpen, en de lezer probeert de betekenis van onbekende woorden af te leiden.
Begrijpen	Begrijpt waar een korte, zeer eenvoudige tekst over gaat.	<p>Haalt (in het kader van het leesdoel) belangrijke informatie uit een eenvoudige tekst (inclusief illustraties) en stemt zijn manier van lezen daarop af (bijvoorbeeld globaal, precies, selectief/gericht).</p> <p>Vindt antwoorden op vragen naar informatie die expliciet in de tekst staat (letterlijk begrip).</p> <p>Maakt gebruik van woorden die de structuur van de tekst aangeven (volgorde, causaal verband, tegenstelling, verwijzing naar vorige zin).</p> <p>Herkent formele aanhef en ondertekening.</p>	<p>Begrijpt de hoofdgedachte van een tekst met een heldere structuur.</p> <p>Maakt onderscheid tussen hoofd- en bijzaken.</p> <p>Legt relaties tussen tekstdelen (inleiding, kern, slot) en teksten.</p> <p>Ordent informatie (bijvoorbeeld op basis van signaalwoorden) voor een beter begrip.</p> <p>Herkent figuurlijk taalgebruik.</p> <p>Begrijpt formeel taalgebruik.</p>
	Interpreteren	Begrijpt de consequenties van wat er staat.	Kan informatie en meningen duiden voor zover deze dichtbij hem staan.

Evaluëren	Geeft aan wat hij van de tekst vindt (leuk, niet leuk; goed, niet goed).	Geeft een oordeel over de tekst (leuk, niet leuk; mee eens, niet mee eens).	Evalueert en beoordeelt relaties tussen en binnen teksten.
	Legt met begeleiding een relatie tussen de tekst en de eigen situatie.	Legt een relatie tussen de tekst en de eigen situatie. Geeft aan of de tekst bruikbaar is of onbruikbaar gezien het doel.	Geeft op basis van beknopte informatie aan of een tekst wel of niet bruikbaar is gezien het doel.
Samenvatten	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Vat een helder gestructureerde tekst beknopt samen.
Opzoeken	Zoekt voor hem belangrijke informatie op in teksten of websites, zoals een datum in een brief, de aanvangstijd van een televisieprogramma, contactgegevens op een website.	Zoekt informatie op in duidelijk geordende informatiebronnen zoals in een woordenboek, catalogus van een webwinkel. Maakt gebruik van een zoekfunctie op internet. Vindt op een helder gestructureerde website informatie door op de juiste tabbladen te klikken en links te gebruiken. Maakt gebruik van een ordening op alfabet en getallen. Maakt gebruik van uiterlijke kenmerken: titel, kopjes, vetgedrukte woorden, illustraties, opsommingstekens. Zoekt gegevens op in eenvoudige schema's, roosters, tabellen en grafieken.	Zoekt systematisch informatie op (op het internet of in een bibliotheek) bijvoorbeeld op basis van trefwoorden. Maakt gebruik van inhoudsopgave en register. Maakt gebruik van een menustructuur op een website en de zoekfunctie.

Lezen

2.2 Fictionele, verhalende en literaire teksten

Algemene omschrijving Lezen fictionele, verhalende en literaire teksten	Opleidingen gericht op alfabetisering			Opleidingen gericht op ingangsniveau beroepsonderwijs	
	Instroomniveau	Niveau 1F		Niveau 2F	
	Instroomstandaard	Standaard VE	Eindterm	Standaard VE	Eindterm
	Kan op papier en beeldscherm zeer eenvoudige fantasieverhalen, ervaringsverhalen en gedichten lezen en begrijpen over concrete bekende onderwerpen.	Kan op papier en beeldscherm eenvoudige fantasieverhalen, ervaringsverhalen, beeld- en stripverhalen en gedichten lezen en begrijpen.	1 Begrijpt op papier en beeldscherm eenvoudige fantasieverhalen, ervaringsverhalen, beeld- en stripverhalen en gedichten.	Kan op papier en beeldscherm eenvoudige literatuur en lectuur lezen en begrijpen.	1 Begrijpt op papier en beeldscherm eenvoudige literatuur en lectuur. 2 Herkent de genres spannende verhalen, liefdesverhalen, familiegeschiedenissen, reisverhalen, historische verhalen en weet wat hij in deze genres kan verwachten.
	Onderwerp Bekend	Onderwerp Herkenbaar		Onderwerp Geen beperkingen	
	Voorbeelden <ul style="list-style-type: none"> o Kort, zeer eenvoudig gedicht o Zeer eenvoudige beschrijving van een ervaring 	Voorbeelden <ul style="list-style-type: none"> o Strip in een dagblad o Kort eenvoudig verhaal 		Voorbeelden <ul style="list-style-type: none"> o Eenvoudige detective o Verhaal in een damesblad 	
Teksten	Tekstkenmerken			Tekstkenmerken	
	De teksten zijn zeer eenvoudig van structuur, kort en hebben een zeer herkenbare lay-out. De verhaallijn of essentie van het gedicht is eenvoudig en makkelijk te herkennen.	De teksten hebben een eenvoudige, lineaire structuur en een heldere lay-out. Het tempo waarin de spannende of dramatische gebeurtenissen elkaar opvolgen is hoog. De zinnen hebben een eenvoudige structuur en zijn vaak enkelvoudig.		De structuur is helder. Het verhaal heeft een dramatische verhaallijn waarin de spanning af en toe wordt onderbroken door gedachten of beschrijvingen. Gedichten hebben meestal een verhalende inhoud en een emotionele lading.	

Kenmerken van de taakuitvoering		Niveau 1F	Niveau 2F
	<p>De zinnen bevatten weinig informatie, zijn kort, enkelvoudig en er komen geen passieve zinnen voor.</p> <p>De woorden zijn hoog frequent en wijken niet af van de woordenschat van de lezer.</p>	<p>In samengestelde zinnen wordt gebruikgemaakt van voegwoorden die veel voorkomen.</p> <p>De teksten bestaan voornamelijk uit frequent gebruikte of voor de lezer bekende woorden.</p>	
Begrijpen	<p>Begrijpt waar de tekst over gaat.</p> <p>Maakt een onderscheid tussen een verhaal, een gedicht en een beeldverhaal.</p>	<p>Volgt de verhaallijn.</p> <p>Volgt de hoofdpersoon en leeft zich in hoe deze zich voelt.</p> <p>Geeft bij gedichten en verhaalfragmenten aan waar deze over gaan.</p> <p>Combineert tekst en beeld.</p> <p>Herkent wisselingen van tijd en plaats.</p> <p>Herkent rijm en versvorm.</p>	<p>Geeft de geschiedenis in grote lijnen chronologisch aan.</p> <p>Geeft aan wat de belangrijkste gebeurtenissen zijn.</p> <p>Geeft aan wat de hoofdpersonen denken en voelen en hoe zij handelen en zich ontwikkelen.</p> <p>Herkent en begrijpt figuurlijk taalgebruik.</p>
Interpreteren	<p>Weet dat teksten niet altijd de werkelijkheid weergeven en een eigen waarheid hebben.</p>	<p>Geeft aan in hoeverre de werkelijkheid in de tekst wel of niet overeenkomt met wat hij zelf weet/ervaart.</p> <p>Wijst spannende, humoristische of dramatische passages in de tekst aan.</p> <p>Herkent verschillende emoties in de tekst zoals verdriet, boosheid, blijdschap.</p>	<p>Geeft aan in welke mate de personages en gebeurtenissen herkenbaar en realistisch zijn.</p> <p>Typeert personages, zowel innerlijk als uiterlijk.</p> <p>Benoemt het onderwerp van de tekst.</p>
Evaluëren	<p>Geeft een mening over de tekst zoals leuk, niet leuk; mooi, niet mooi.</p>	<p>Geeft een mening over de tekst zoals leuk – niet leuk; spannend – niet spannend; mooi – niet mooi en geeft aan waarom.</p>	<p>Legt een relatie met eigen kennis en ervaring en de gebeurtenissen en hoofdpersonen.</p> <p>Geeft aan wat hij wel/niet goed vindt met realistische argumenten en kan persoonlijke reacties toelichten met voorbeelden uit de tekst.</p>

3 Schrijven

Algemene omschrijving Schrijven	Opleidingen gericht op alfabetisering			Opleidingen gericht op ingangsniveau beroepsonderwijs	
	Instreamniveau	Niveau 1F		Niveau 2F	
	Kan op papier en digitaal enkele korte, eenvoudige zinnen schrijven over bekende onderwerpen binnen de vertrouwde leef-, werk- en leeromgeving.	Kan op papier en digitaal korte teksten schrijven over concrete, herkenbare onderwerpen binnen de alledaagse leef-, werk- en leeromgeving.		Kan op papier en digitaal samenhangende teksten met een eenvoudige, lineaire opbouw schrijven over concrete onderwerpen, gerelateerd aan de leef-, werk- en leeromgeving.	
Taak 1					
Correspondentie	Instreamstandaard	Standaard VE	Eindterm	Standaard VE	Eindterm
	<p>Kan een adres (over)schrijven en de afzender vermelden.</p> <p>Kan in enkele zinnen een kort briefje, kaart of e-mail schrijven.</p>	Kan een briefje, kaart, e-mail en een bericht op internet schrijven om informatie te vragen en te geven, iemand te bedanken, te feliciteren, te condoleren en uit te nodigen.	1 Schrijft briefjes, kaartjes, sms'jes, e-mails en berichten op internet om informatie te vragen en te geven, te bedanken, te feliciteren, te condoleren en uit te nodigen.	<p>Kan met behulp van standaardformuleringen eenvoudige zakelijke brieven produceren en schriftelijke verzoeken opstellen.</p> <p>Kan e-mails en brieven en berichten op internet schrijven en daarbij meningen en gevoelens uitdrukken.</p>	<p>1 Schrijft zakelijke brieven en e-mails met behulp van standaardformuleringen.</p> <p>2 Schrijft zelfstandig brieven, sms'jes, e-mails en berichten op internet en beschrijft hierin duidelijk meningen en gevoelens.</p>
	Context	Context		Context	
	Vertrouwde leef-, werk- en leeromgeving	Alledaagse leef-, werk- en leeromgeving		De leef-, werk- en leeromgeving	
	Onderwerp	Onderwerp		Onderwerp	
	Concreet en bekend	Concreet en herkenbaar		Concreet	
	Voorbeelden	Voorbeelden		Voorbeelden	
	<ul style="list-style-type: none"> o Kaartje om te feliciteren o Kattebelletje voor een huisgenoot waarin hij meldt dat hij later thuiskomt 	<ul style="list-style-type: none"> o Briefje aan een collega met de vraag of hij mee mag rijden o Sms aan een vriend om te bedanken voor de hulp o Briefje aan de leraar van zijn kind 		<ul style="list-style-type: none"> o Klachtenformulier van een postorderbedrijf op internet over te laat geleverde kleding o Sollicitatiebrief naar aanleiding van een advertentie 	

Taak 2

Formulieren invullen, berichten, advertenties en aantekeningen

Instroomstandaard	Standaard VE	Eindterm	Standaard VE	Eindterm
<p>Kan naam, adres, plaats en andere veelvoorkomende personalia (over)schrijven en op de goede plek invullen.</p> <p>Kan een lijstje maken.</p> <p>Kan afspraken en bekende activiteiten noteren in de eigen agenda.</p> <p>Kan een korte mededeling of vraag opschrijven.</p>	<p>Kan eenvoudige standaardformulieren invullen.</p> <p>Kan aantekeningen maken en overzichtelijk weergeven.</p> <p>Kan een kort bericht, een boodschap met eenvoudige informatie schrijven.</p>	<p>2 Schrijft de meest gangbare gegevens op een eenvoudig formulier.</p> <p>3 Maakt lijstjes als geheugensteun voor boodschappen, taken en werkzaamheden.</p> <p>4 Noteert voor afspraken het soort afspraak, datum, uur, adres, persoon en telefoonnummer.</p> <p>5 Schrijft een kort bericht op papier of digitaal om informatie door te geven.</p>	<p>Kan formulieren invullen.</p> <p>Kan aantekeningen maken tijdens een uitleg, vergadering of les.</p> <p>Kan notities, berichten en instructies schrijven waarin informatie wordt overgebracht.</p> <p>Kan een advertentie opstellen.</p>	<p>3 Vult gegevens in op een formulier.</p> <p>4 Noteert de kernpunten van een bijeenkomst of (telefoon)gesprek.</p> <p>5 Schrijft een bericht om te informeren.</p> <p>6 Schrijft teksten voor advertenties.</p>
Context	Context	Context		
Vertrouwde leef-, werk- en leeromgeving	Alledaagse leef-, werk- en leeromgeving	De leef-, werk- en leeromgeving		
Onderwerp	Onderwerp	Onderwerp		
Concreet en bekend	Concreet en herkenbaar	Concreet		
Voorbeeld	Voorbeeld	Voorbeeld		
<ul style="list-style-type: none"> o Eenvoudig formulier waarin gevraagd wordt naar algemene personalia o Boodschappenlijstje 	<ul style="list-style-type: none"> o Memo voor een collega met verzoek iemand terug te bellen o Formulier op internet om schoenen te bestellen 	<ul style="list-style-type: none"> o Advertentie op Marktplaats o Aantekeningen tijdens een telefoongesprek 		

Taak 3**Verslagen en samenvattingen**

Instroomstandaard	Standaard VE	Eindterm	Standaard VE	Eindterm
Kan enkele zinnen schrijven over een gebeurtenis.	Kan een kort verslag schrijven over ervaringen, gebeurtenissen en werkzaamheden.	6 Schrijft een kort verslag. 7 Beschrijft ervaringen, gebeurtenissen en werkzaamheden.	Kan verslagen schrijven met behulp van een stramien en daarbij informatie uit verscheidene bronnen samenvoegen.	7 Schrijft verslagen met behulp van een stramien: haalt gegevens uit verschillende bronnen en combineert deze.
Context Vertrouwde leef-, werk- en leeromgeving	Context Alledaagse leef-, werk- en leeromgeving		Context De leef-, werk- en leeromgeving	
Onderwerp Concreet en bekend	Onderwerp Concreet en herkenbaar		Onderwerp Concreet	
Voorbeelden <ul style="list-style-type: none"> o Voorgestructureerd verslag over taakuitvoering werk o Onderschrift bij een vakantiefoto 	Voorbeelden <ul style="list-style-type: none"> o Verslagje van vakantie 		Voorbeelden <ul style="list-style-type: none"> o Verslag van een werkoverleg 	

Taak 4**Vrij schrijven**

Instroomstandaard	Standaard VE	Eindterm	
Kan enkele zinnen schrijven over bekende personen en situaties.	Kan eigen ideeën, ervaringen, gebeurtenissen en fantasieën opschrijven in een verhaal, een informatieve tekst of een gedicht.	8 Schrijft een verhaal, een informatieve tekst of een gedicht. 9 Verwoordt eigen ideeën, ervaringen of fantasieën.	
Onderwerp Bekend	Onderwerp Herkenbaar		

	Voorbeelden	Voorbeelden	
	<ul style="list-style-type: none"> o Kort verhaal of gedicht over zijn moeder 	<ul style="list-style-type: none"> o Verhaal over de stad waar hij woont o Gedicht of verhaal over droomreis 	
Kenmerken van de taakuitvoering		Niveau 1F	Niveau 2F
Samenhang	Niet van toepassing	<p>De gedachtegang is begrijpelijk voor de lezer.</p> <p>Samenhang in de tekst is meestal duidelijk maar niet altijd.</p> <p>Gebruikt de meest bekende voegwoorden en verwijswwoorden correct.</p>	<p>De gedachtegang en het doel zijn duidelijk voor de lezer.</p> <p>De tekst bevat een volgorde: inleiding, kern en slot.</p> <p>Brengt onderscheid aan tussen hoofd- en bijzaken.</p> <p>Maakt soms nog onduidelijke verwijzingen en fouten in de structuur van de tekst.</p> <p>Onderscheidt alinea's; inhoudelijke verbanden zijn expliciet aangegeven.</p> <p>Gebruikt veelvoorkomende verbindingswoorden correct.</p>
Afstemming op doel	Niet van toepassing	Niet van toepassing	<p>Het doel van de tekst is duidelijk en de inhoud past bij het doel.</p> <p>Formuleert duidelijk een mening en licht deze toe.</p>
Afstemming op publiek	Niet van toepassing	<p>Voorziet de brief op de gebruikelijke plaats van datering, adressering, aanhef en ondertekening.</p> <p>Hanteert verschil formeel/informeel correct.</p>	Past woordgebruik en toon aan aan het publiek.
Woordgebruik en woordenschat	Gebruikt vooral bekende woorden.	Gebruikt vooral alledaagse woorden.	Varieert het woordgebruik; fouten met idiomatische uitdrukkingen komen nog voor.
Spelling, interpunctie en grammatica	<p>Houdt de juiste woordvolgorde aan in enkelvoudige zinnen.</p> <p>Past 75% van de spellingsregels zoals omschreven voor dit niveau correct toe.</p>	<p>Eenvoudige samengestelde zinnen zijn meestal correct.</p> <p>Past 75% van de spellingsregels zoals omschreven voor dit niveau correct toe.</p>	<p>Samengestelde zinnen zijn meestal correct.</p> <p>Past 75% van de spellingsregels zoals omschreven voor dit niveau correct toe.</p>

Leesbaarheid

<p>Alle letters zijn duidelijk geschreven.</p> <p>Schrijft woorden met tussenruimte.</p>	<p>Gebruikt titel.</p> <p>Besteedt aandacht aan de opmaak van de tekst (handschrift, bladspiegel, eventueel beeldende elementen en kleur).</p>	<p>Titel en tekstkopjes zijn correct gebruikt.</p> <p>Bij langere teksten (meer dan twee A4) is meer ondersteuning nodig bij het aanbrengen van de lay-out.</p>
--	--	---

4 Begrippenlijst en taalverzorging

4.1 Begrippenlijst

Om te spreken over taal en taalverschijnselen is een beperkt aantal begrippen noodzakelijk. Dit geldt vooral en voornamelijk voor onderwijsleersituaties en trajecten die gericht zijn op doorstroom. Het gaat erom dat docenten en cursisten bepaalde verschijnselen kunnen benoemen zodat voor beiden helder is wat er bedoeld wordt. In andere situaties (werk, dagelijks leven) is kennis van begrippen rond taal minder of zelfs helemaal niet relevant.

	Opleidingen gericht op alfabetisering		Opleidingen gericht op ingangsniveau beroepsonderwijs
	Instreamniveau	Niveau 1F	Niveau 2F
Leestekens	Punt, vraagteken	Dubbele punt, punt, komma, puntkomma, uitroepetekens, vraagteken, aanhalingstekens	Trema, accent
Woordsoorten	werkwoord	Zelfstandig naamwoord, werkwoord (klankvast, klankveranderend zwak/sterk), bijvoeglijk naamwoord	
Grammaticale kennis		Onderwerp, lijdend voorwerp, hoofdzin, bijzin, gezegde, persoonsvorm	Lijdende en bedrijvende vorm, vragende vorm
Tekstkennis	Mededeling, vraag	Standpunt, argument, feit, mening, tekstsoort en gespreksvormen, paragraaf	Aanduidingen voor tekstsoorten en genres (ook: aanduidingen voor gespreksvormen, hoofdgedachte (van tekst), tekstthema Metatalige vormen: woorden, zinnen en tekstfragmenten die informatie geven over de rest van de tekst (zoals signaalwoorden, prospectieve en retrospectieve tekstelementen in inleiding, samenvattende zin aan slot).
Stilistiek en semantiek	Betekenis, spreekwoord	Betekenis, symbool, context, letterlijk, figuurlijk, uitdrukking, spreekwoord,	Homoniem, synoniem, vakjargon, stilistische adequaatheid

Morfologie	Lettergreep, enkelvoud/meervoud	gezegde, moedertaal, tweede taal, vreemde taal, standaardtaal, dialect, meertalig, formeel en informeel taalgebruik, leenwoord Woordvorm, woorddeel, samengesteld, voorvoegsel, achtervoegsel, lettergreep Getal (meervoud/enkelvoud), tijd (tegenwoordig, verleden, voltooid, onvoltooid) Verkleinwoord, verschijningsvormen werkwoord (stam, infinitief, bijvoeglijk naamwoord)	(publiekgericht), presentatiekenmerken (van mondelinge en schriftelijke tekst).
Opmaak	Bladzijde, woord, zin,regel hoofdletter,letter	Bladzijde, woord, zin, hoofdletter, uitspraak, titel, hoofdstuk, regel, lettertype, alinea, kopje	
Klanken	Klemtoon, uitspraak	Articulatie, klemtoon, uitspraak, intonatie, spreekpauze	

4.2 Taalverzorging

De vereiste kwaliteit van productief taalgebruik (spreken, schrijven) wordt steeds aangeduid bij de kenmerken van de taakuitvoering in die domeinen. In dit domein van taalverzorging gaat het alleen om kennis van regels en begrippen die ten dienste staan van correct taalgebruik.

Bij de niveaubepaling is steeds uitgegaan van volledige beheersing, dat wil zeggen, vrijwel automatische beheersing en bij uitzondering terugvallend op regelkennis in taalproductie, zoals in de domeinen schrijven en spreken beschreven.

De niveaus geven een eindpunt aan: het verwerven van de regels tot automatische beheersing vergt veel leertijd. Dit is met name relevant voor onderwijsleersituaties of situaties waarin correcte schriftelijke productie zeer relevant is.

4.3 Niveaubeschrijving

Niveaus voor spelling, interpunctie en grammaticale begrippen voor werkwoordspelling.

Beheersing: 75% van alle taalgebruikers binnen een niveaugroep heeft een kans van 80% goed.

Spelling	Instroom	1F	2F
1. Alfabetische spelling	+	+	
2. Orthografische spelling		+	
3. Morfologische spelling		+	

Hieronder vallen de schrijfwijze van achtervoegsels, de meervoudsvorming, de verkleinwoordsvorming, regel van gelijkvormigheid bij assimilatie (zakdoek/zaddoek), vorming bijvoeglijk naamwoord.			
Alleen meervoudsvormen als plant-planten; paard-paarden; tafel-tafels	+		
Moeilijke gevallen			
a. meervoud-s na klinker (meisjes, garages, fuchsia's, cafés)			+
b. verkleinwoord na open klinker (paraplutje)			+
c. s in 's ochtends			+
d. stoffelijke bijvoeglijk naamwoorden op -en			+
e. meervouds-n bij zelfstandig gebruikte verwijzing (allen versus alle)			+
f. wel/niet-n in samengestelde woorden			+
4. Morfologische spelling op syntactische basis		+	
Werkwoordspelling waarvan een deel zuiver morfologisch is, zoals tegenwoordige tijd meervoud, verleden tijd van werkwoorden met stam op -d (antwoordde[n]), hele werkwoord			
Werkwoorden in de tegenwoordige tijd, maar niet die met stam op -d en -t	+		
Verleden tijd van veelvoorkomende sterke werkwoorden: lopen - liep	+		
Moeilijke gevallen: Persoonsvorm			
a. homofone gevallen: tegenwoordige tijd stam op -d enkelvoud (hij wordt/word)			+
b. tegenwoordige tijd (klankvaste of zwakke werkwoorden, enkelvoud)			+
c. verleden tijd (klankvaste of zwakke) werkwoorden met stam op -d of -t			+
d. tegenwoordige tijd 2 ^e persoon of 3 ^e persoon achter de persoonsvorm (word jij ziek, wordt je broer, wordt je de toegang ontzegd)			
e. met prefix, homofon met voltooid deelwoord (hij beoordeelt/beoordeeld)			
f. homofone gevallen (verhuisd/verhuist)			
5. Logografisch: geen regels, maar kennis van vaststaande combinatie tussen klank en teken zoals -sj- geschreven als -ch-		+	
6. Overige regels			
a. spelambiguë woorden			+
b. schrijfwijze van tussenklanken			
c. gebruik van trema en koppeltekens			

Leestekens

1. Hoofdletters en punten	+		
2. Vraagtekens en uitroepetekens	+		
3. Vraagtekens, uitroepetekens en aanhalingstekens		+	
4. Hoofdletters bij eigennaam	+		
5. Hoofdletters bij directe rede			
6. Komma's		+	
7. Dubbele punten			+

Overige regels

Afbreekregels		+	
Aaneenschrijving en losschrijving (moeilijkste gevallen)			

Grammaticale begrippen voor werkwoordspelling

Werkwoord, tijd van het werkwoord, getal, persoon, persoonsvorm, voltooid deelwoord, stam, hele werkwoord, onderwerp, zwakke/sterke werkwoorden, werkwoordelijk gezegde, 'kofschip'		+	
---	--	---	--

3 Standaarden en eindtermen Rekenen

Leeswijzer

1 Standaarden en niveaus

De indeling van het Referentiekader is gevolgd, maar de lay-out is gewijzigd ten behoeve van de voorbeelden. Hierdoor staat de algemene tekst onder de kopjes A (notatie, taal en betekenis), B (met elkaar in verband brengen) en C (gebruiken) niet op één pagina samen met alle niveaubeschrijvingen, zoals in het Referentiekader rekenen.

Daarom worden ze voor elk niveau herhaald. Ze vormen het algemeen beschrijvend kader van de inhoud en context van het gehele domein en zijn voor alle niveaus hetzelfde. De bijbehorende standaarden zijn inhoudelijke uitwerkingen daarvan; het niveau komt tot uiting in de beschrijving. Beide dienen in onderlinge samenhang te worden gelezen.

Toch is het moeilijk de exacte reikwijdte van het niveau eenduidig te omschrijven. Er zijn namelijk verschillende factoren die een rol spelen bij de moeilijkheidsgraad van een rekenprobleem en het oplossen daarvan.

Deze factoren zijn:

- Complexiteit van getallen
- Complexiteit van bewerkingen
- Aantal uit te voeren bewerkingen
- Mate van abstractie van het probleem
- Mate van bekendheid met de situatie
- Aantal gegevens
- Wijze van presentatie van gegevens
- Relevantie van gegevens
- Taalgebruik
- Helderheid van het probleem

Vrijwel ieder rekenprobleem bevat een combinatie van bovenstaande aspecten. Zo kan het zijn dat een berekening met eenvoudige, ronde getallen en eenvoudige bewerkingen toch ingewikkeld is door een abstracte vraagstelling, gecompliceerd taalgebruik en een overdaad aan gegevens.

Instroomniveau

De rekentaken worden uitgevoerd in de eigen, vertrouwde leef-, werk- en leeromgeving en in een authentieke context. De getallen zijn eenvoudig en rond en doorgaans niet hoger dan duizendtallen en de bewerkingen beperken zich tot één of enkele zeer eenvoudige bewerkingen. Het rekenprobleem is helder en eenduidig geformuleerd. Het taalgebruik is zeer eenvoudig en wordt meestal ondersteund met audiovisuele middelen. Er zijn weinig gegevens. Deze gegevens zijn alle relevant voor het gestelde rekenprobleem. De opdrachten zijn concreet en het rekenen is functioneel.

1F

De rekentaken worden uitgevoerd in authentieke of herkenbare situaties, in de eigen leef-, werk- en leeromgeving. De getallen en bewerkingen zijn eenvoudig. Het oplossen van de problemen vraagt één of enkele eenvoudige handelingen. De gegevens zijn eenduidig gepresenteerd en niet talrijk. Selecteert soms zelf relevante gegevens voor de oplossing van een rekenprobleem. Het taalniveau komt overeen met niveau 1F.

2F

De rekentaken worden uitgevoerd in een voorstelbare context, gerelateerd aan de eigen leef-, werk- en leersituatie.

Het oplossen van problemen vraagt één of enkele handelingen. Selecteert zelf relevante gegevens voor de oplossing van een rekenprobleem. Het taalniveau is daarbij niet hoger dan 2F.

2 Domein Getallen

Bij de doelgroep volwassenen is basiskennis van rekenen normaal gesproken aanwezig, zij het vaak minimaal en fragmentarisch, of juist zeer eenzijdig en specialistisch. Bij de volwasseneneducatie draait het derhalve niet primair om het aanleren van rekenvaardigheden vanaf de basis of het beheersen van verschillende rekentechnieken. Daar waar met name voor 1F de inhoud van het Referentiekader aansluit bij het primair onderwijs, maar niet bij de volwasseneneducatie, zijn aanpassingen gedaan. Deze komen het sterkst tot uiting in het domein Getallen. Aangezien in de ve het rekenonderwijs gericht is op het toepassen van rekenvaardigheden, wordt het domein Getallen ondersteunend¹. Dit geldt niet voor de toegepaste domeinen: Verhoudingen, Meten en meetkunde, en Verbanden.

3 Context

Het doel in de volwasseneneducatie is het functioneel inzetten van rekenvaardigheden in de eigen leef-, werk- en leeromgeving. De context waarin de rekenvaardigheden gebruikt worden, is toegevoegd aan het algemeen beschrijvend kader in de standaarden, alsmede aan vrijwel iedere eindterm.

In het Instroomniveau vinden de rekenhandelingen plaats in de eigen, vertrouwde leef-, werk- en leeromgeving en in een authentieke context. Dit wil zeggen dat het een context is waar de deelnemer op dat moment zelf deel van uitmaakt.

Op niveau 1F rekt de deelnemer in authentieke of herkenbare situaties, in de eigen leef-, werk- en leeromgeving. Dit betekent dat hij zelf deel uitmaakt van de situaties waarin hij rekt, of dat het situaties zijn waarvan hij zelf deel uit zou kunnen maken. De situatie is herkenbaar en gaat hem persoonlijk aan.

De rekenhandelingen op niveau 2F vinden plaats in een voorstelbare context in de eigen leef-, werk- en leersituatie of zijn daaraan gerelateerd. Dit betekent dat op niveau 2F het rekenen ook ingezet kan worden in een situatie die niet direct voorkomt in het eigen dagelijkse leven, maar die in maatschappelijke zin relevant en voorstelbaar is.

¹Uit: 'Over de drempels met rekenen' p. 37: Bij het toepassen van kennis en vaardigheden uit dit subdomein gaat het meestal niet om 'het kale rekenen' en de getallen op zichzelf. Getallen en het rekenen ermee komen voor in betekenisvolle situaties. Getallen zijn dan vaak aantallen of grootheden (maten), ze verschijnen vaak in tabellen met informatie en in de situaties gaat het vaak om rekenen met maten, verhoudingen en procenten. Voorbeelden van het gebruik van kennis en vaardigheden uit het subdomein getallen zijn dus voor algemeen maatschappelijk niveau niet uitsluitend te vinden in dit subdomein, maar ook in alle overige subdomeinen. Uit: 'Over de drempels met rekenen' p. 44: Maatschappelijke situaties waarin zichtbaar is hoe kennen, kunnen en inzicht op het gebied van rekenen & wiskunde functioneert zijn lastig te illustreren via (schoolse) opgaven. Ook beslaan dit soort situaties zelden maar een enkel subdomein. Ze kenmerken zich door verbanden ertussen. Denk voor dit soort situaties onder andere aan: omgaan met geld (schuld, rente, kosten/tijdseenheid); reizen (tijd, geld, afstand); aanschaf en bedienen apparaten (vaste kosten, korting, gebruikskosten, aflezen displays); huis en tuin inrichten en onderhoud (plattegrond, werktekening, schaal, meetinstrumenten, maten, materiaal); voeding en gezondheid (kosten, koken, calorieën, maten, geld); plannings in de tijd.

4 Afhankelijkheid van hulp, instructie en voorbeelden

De mate van zelfstandigheid is niet opgenomen in de uitwerkingen omdat de beschreven taken uiteindelijk zelfstandig moeten kunnen worden uitgevoerd. Het is belangrijk om te beseffen dat het hier om een doelgroep gaat voor wie hulp, instructie, voorbeelden en ook een veilige situatie soms noodzakelijk zijn om te functioneren op het niveau dat zij geacht wordt te beheersen. De afhankelijkheid van hulp, instructies en voorbeelden is het grootst bij het Instroomniveau en bij niveau 1F.

5 Eindtermen

In de eindtermen is daar waar dat noodzakelijk en relevant is ook de context waarin de rekenhandeling plaatsvindt, opgenomen.

Af en toe zijn in de eindtermen voorbeeldmatige opsommingen opgenomen. Zoals bijvoorbeeld in Meten en meetkunde niveau 1F: 'Legt in herkenbare situaties relaties tussen eenvoudige, veelvoorkomende eenheden in het metriek stelsel (kilo, centi, milli, ...) en bij tijd (uur, minuut, seconde, eeuw, jaar, maand, ...).' Deze toevoeging is noodzakelijk om zowel inhoud als niveau van de eindterm te verduidelijken. De opsommingen zijn niet uitputtend, maar exemplarisch.

6 Voorbeelden

Ter verduidelijking en afgrenzing van het niveau zijn per domein voorbeelden opgenomen. Deze voorbeelden vormen geen uitputtende lijst. Ze hebben de vorm van een opgave of een type opgave. Bij het domein Getallen zijn minder voorbeelden opgenomen dan bij de andere domeinen; dit komt omdat het domein Getallen ondersteunend is aan de andere domeinen. In de voorbeelden bij die domeinen komen dan ook voldoende voorbeelden van getallen voor.

7 Rekenhulpmiddelen

Het doel van rekenen in de volwasseneneducatie is het inzetten van rekenvaardigheden in de eigen leer-, werk- en leefomgeving. Het draait vooral om het begrip van wát men moet doen om een bepaald probleem op te lossen (bijvoorbeeld: Als ik 25% korting krijg, moet ik een vierde deel van de prijs afhalen). De manier waarop men tot het antwoord komt is afhankelijk van persoonlijke voorkeur en vermogens. Een deelnemer van de volwasseneneducatie bepaalt zelf welke hulpmiddelen (bijvoorbeeld rekenmachine, computer, pen en papier) hij gebruikt.

1 Getallen

Onderdeel opleidingen gericht op alfabetisering

Standaarden Getallen Instroomniveau

A. Notatie, taal en betekenis

De uitspraak, schrijfwijze en betekenis herkennen en gebruiken van gehele getallen, eenvoudige breuken en decimale getallen, symbolen en rekenkundige relaties die voorkomen in de leer-, werk- en leefomgeving

Rekentaal in de context van de leer-, werk- en leefomgeving gebruiken

Paraat hebben

- o De betekenis van gelijkwaardigheid, groter dan en kleiner dan
- o Herkennen van zeer eenvoudige (stam)breuken en de bijbehorende breukentaal
- o Veelvoorkomende rekensymbolen voor de hoofdbewerkingen en de symbolen =, %

Functioneel gebruik

- o Uitspraak en schrijfwijze van gehele getallen tot 1000, zeer eenvoudige (stam)breuken en decimale getallen

Weten waarom

B. Met elkaar in verband brengen

Getallen en hun structuur en samenhang in de context van de leer-, werk- en leefomgeving begrijpen en gebruiken

Paraat hebben

- o De telrij met gehele getallen

Functioneel gebruik

- o Vertalen van een eenvoudige situatie naar een berekening
- o Afronden van gehele getallen op ronde getallen
- o Globaal beredeneren van uitkomsten
- o Gehele positieve getallen splitsen en samenstellen

Weten waarom

- o Het positieysteem van gehele positieve getallen

C. Gebruiken

In de context van de leer-, werk- en leefomgeving berekeningen uitvoeren en daarbij zo nodig:

- o Gememoriseerde en geautomatiseerde kennis toepassen
- o Hoofdrekenen waarbij het noteren van tussenresultaten is toegestaan
- o Hoofdbewerkingen (+, -, x, :) uitvoeren
- o Rekenmachine of andere digitale rekenhulpmiddelen op adequate manier inzetten

Paraat hebben

- o Hoeveelheden tellen (ook met sprongen) tot 1000
- o Optellen en aftrekken met gehele getallen tot 100

Functioneel gebruik

- o Optellen en aftrekken met gehele getallen
- o Verdubbelen en halveren van gehele getallen
- o Gehele getallen vermenigvuldigen met en delen door 10
- o Schattend rekenen met ronde getallen
- o Eenvoudige berekeningen op de rekenmachine maken

Weten waarom

- o Interpreteren van een uitkomst
- o Efficiënt rekenen met eenvoudige getallen, gebruikmakend van de eigenschappen van getallen en bewerkingen

Voorbeelden Getallen Instroomniveau

Lees het telefoonnummer: **06 - 79 53 75 21**

Zes vriendinnen hebben iets gedronken op een terras. De rekening is € 18,-. Wat betaalt ieder?
Schrijf je berekening op.

Je wilt 4 kussentjes kopen. Een kussentje kost € 6,95. Wat betaal je ongeveer?

Hoeveel batterijen zijn dit?

Primula's
8+2 gratis
€5,-

Hoeveel primula's krijg je voor € 5,-?

Hoeveel kost de bank nu?

Wat is het minst? Wat is het meest?

- o 1/2 liter
- o Kwart liter
- o 0,1 liter

Opleidingen gericht op alfabetisering

Standaarden Getallen 1F

A. Notatie, taal en betekenis

De uitspraak, schrijfwijze en betekenis herkennen en gebruiken van gehele getallen, eenvoudige breuken en decimale getallen, symbolen en rekenkundige relaties die voorkomen in de leer-, werk- en leefomgeving

Rekentaal in de context van de leer-, werk- en leefomgeving gebruiken

Paraat hebben

- o De betekenis van gelijkwaardigheid, groter dan en kleiner dan
- o Herkennen van breuken en decimale getallen
- o Rekensymbolen

Functioneel gebruik

- o Uitspraak en schrijfwijze van gehele getallen, breuken en decimale getallen
- o Alledaagse getalbenamingen gebruiken

Weten waarom

B. Met elkaar in verband brengen

Getallen en hun structuur en samenhang in de context van de leer-, werk- en leefomgeving begrijpen en gebruiken

Paraat hebben

- o Tienstructuur
- o Telrij
- o De getallenlijn met gehele getallen en eenvoudige decimale getallen

Functioneel gebruik

- o Vertalen van een eenvoudige situatie naar een berekening
- o Afronden gehele getallen op ronde getallen
- o Globaal beredeneren van uitkomsten
- o Splitsen en samenstellen van getallen op basis van het tientalig stelsel

Weten waarom

- o Structuur van het tientalig stelsel

C. Gebruiken

In de context van de leer-, werk- en leefomgeving berekeningen uitvoeren en daarbij zo nodig:

- o Gememoriseerde en geautomatiseerde kennis toepassen
- o Hoofdrekenen waarbij het noteren van tussenresultaten is toegestaan
- o Hoofdbewerkingen (+, -, x, :) uitvoeren
- o Rekenmachine of andere digitale rekenhulpmiddelen op adequate manier inzetten

Paraat hebben

- o Optellen en aftrekken met gehele getallen en eenvoudige decimale getallen
- o Producten en delingen uit de tafels van vermenigvuldiging tot en met 10
- o Bij basisbewerkingen efficiënt gebruikmaken van de kenmerken van het tientalig stelsel

Functioneel gebruik

- o Bewerkingen met gehele getallen
- o Functionele bewerkingen met eenvoudige breuken
- o Schattend rekenen
- o Rekenmachine

Weten waarom

- o Kritisch beoordelen en interpreteren van een uitkomst
- o Efficiënt rekenen met eenvoudige getallen, gebruikmakend van de eigenschappen van getallen en bewerkingen

Eindtermen Getallen 1F

1. Begrijpt en gebruikt de rekenkundige symbolen en bewerkingen $+$, $-$, $:$, x , $=$, de relaties $<$ en $>$ en de woorden die hiervoor in het dagelijks leven gebruikt worden.
2. Interpreteert de betekenis, functie en grootte van getallen (genoteerd in cijfers of taal) in een herkenbare situatie op de juiste manier.
3. Maakt in herkenbare situaties gebruik van de tienstructuur en eigenschappen van getallen.
4. Herkent hele getallen, veelvoorkomende eenvoudige breuken en decimale getallen in een herkenbare situatie en gebruikt ze in berekeningen.
5. Maakt in herkenbare situaties waarin gerekend wordt de juiste keuze tussen precies of globaal uitrekenen en het al dan niet inzetten van de rekenmachine of andere digitale rekenhulpmiddelen en kan daarbij het antwoord kritisch interpreteren en beoordelen.

Voorbeelden Getallen 1F

Wat betekenen de getallen op dit rijbewijs?

Er staan drie huizen te koop:

Welk huis is het duurst?

Voor een kindertraktatie heb je veertig cakejes nodig.
Je gebruikt deze bakvorm. Hoe vaak moet je bakken?

Moeder met twee kinderen van 6 en 8 jaar en opa en opa gaan samen brunchen.
Hoeveel betalen ze?

Opleidingen gericht op ingangsniveau beroepsonderwijs

Standaarden Getallen 2F

A. Notatie, taal en betekenis

De uitspraak, schrijfwijze en betekenis herkennen en gebruiken van gehele getallen, eenvoudige breuken en decimale getallen, symbolen en rekenkundige relaties die voorkomen in de leer-, werk- en leefomgeving

Rekentaal in de context van de leer-, werk- en leefomgeving gebruiken

Paraat hebben

- o De uitspraak en schrijfwijze van negatieve getallen
- o Eenvoudige reken- en wiskundige symbolen gebruiken
- o Betekenis van kwadraat
- o Betekenis van worteltekens op rekenmachine

Functioneel gebruik

- o Getalnotaties met miljoen en miljard

Weten waarom

- o Getallen relateren aan situaties

B. Met elkaar in verband brengen

Getallen en hun structuur en samenhang in de context van de leer-, werk- en leefomgeving begrijpen en gebruiken

Paraat hebben

- o Negatieve getallen plaatsen in een getalsysteem

Functioneel gebruik

- o Getallen met elkaar vergelijken
- o Situaties vertalen naar een bewerking
- o Afronden op 'mooie' getallen

Weten waarom

- o Kritisch beoordelen en interpreteren van een uitkomst

C. Gebruiken

In de context van de leer-, werk- en leefomgeving berekeningen uitvoeren en daarbij zo nodig:

- o Gememoriseerde en geautomatiseerde kennis toepassen
- o Hoofdrekenen waarbij het noteren van tussenresultaten is toegestaan
- o Hoofdbewerkingen (+, -, x, :) uitvoeren
- o Rekenmachine of andere digitale rekenhulpmiddelen op adequate manier inzetten

Paraat hebben

- o Optellen en aftrekken met negatieve getallen
- o Haakjes gebruiken
- o Met een rekenmachine of andere digitale rekenhulpmiddelen breuken, procenten berekenen of benaderen als eindige decimale getallen

Functioneel gebruik

- o Schatten van een uitkomst
- o Resultaat van een berekening afronden in overeenstemming met de gegeven situatie

Weten waarom

- o Bij berekeningen een passend rekenmodel kiezen, met of zonder rekenmachine of andere digitale rekenhulpmiddelen
- o Berekeningen en redeneringen verifiëren

Eindtermen Getallen 2F

1. Kent in voorstelbare situaties de uitspraak, betekenis en waarde van negatieve getallen, en kan deze gebruiken in functionele berekeningen.
2. Gebruikt en begrijpt rekenkundige symbolen en bewerkingen $>$, $<$, \pm , 2 , \approx , $/$, \neq en de rekentaal en notatie die hiervoor in voorstelbare situaties gebruikt worden.
3. Interpreteert in voorstelbare situaties getallen met de benamingen miljoen en miljard en maakt er berekeningen mee.
4. Interpreteert de betekenis, functie en grootte van getallen (genoteerd in cijfers of taal) in een voorstelbare situatie op de juiste manier.
5. Maakt in een voorstelbare situatie met de rekenmachine of met andere digitale rekenhulpmiddelen berekeningen, ook met negatieve getallen, eenvoudige breuken, procenten en kwadraten.
6. Kiest in voorstelbare situaties een rekenmodel, maakt de juiste keuze tussen precies of globaal uitrekenen en het al dan niet inzetten van de rekenmachine of andere digitale rekenhulpmiddelen en kan daarbij het antwoord kritisch afronden, interpreteren en beoordelen.

Voorbeelden Getallen 2F

Wat is de uitspraak en betekenis van: $-3\text{ }^{\circ}\text{C}$, $-\text{€ }75$, -100 m ?

Je wint deze Mega Jackpot met éénvijfde lot. Hoeveel geld krijg je?

Je banksaldo is $-\text{€ }138,35$.
Je salaris van $\text{€ }1485,25$ wordt gestort.
Wat is je nieuwe saldo?

Je hebt 350 van deze blikjes nodig; Hoeveel sixpacks koop je?

Je betaalt aan huur voor je huis per jaar $\text{€ }43.668,-$. Klopt dat wel?

2 Verhoudingen

Onderdeel opleidingen gericht op alfabetisering

Standaarden Verhoudingen Instroomniveau

A. Notatie, taal en betekenis

In de context van de leer-, werk- en leefomgeving de uitspraak, schrijfwijze en betekenis van percentages en breuken (als: deel van), verhoudingen en decimale getallen herkennen en gebruiken

Paraat hebben

- o Taal, notatie, betekenis van eenvoudige breuken, procenten en decimale getallen (bij geld en maten)

Functioneel gebruik

- o Notatie en taal van eenvoudige breuken, procenten
- o Eenvoudige verhoudingen herkennen

Weten waarom

B. Met elkaar in verband brengen

In de context van de leer-, werk- en leefomgeving percentages, breuk, deling en 'deel van' met elkaar in verband brengen

Paraat hebben

- o Relaties tussen eenvoudige breuken en mooie percentages

Functioneel gebruik

- o Beschrijven van deel geheel met een eenvoudige breuk
- o Eenvoudige veelvoorkomende percentages omzetten in breuken

Weten waarom

C. Gebruiken

In de context van de leer-, werk- en leefomgeving berekeningen uitvoeren met verhoudingen en percentages

Paraat hebben

- o Eenvoudige percentages

Functioneel gebruik

- o Rekenen met eenvoudige percentages
- o Verdubbelen en halveren in eenvoudige verhoudingssituaties

Weten waarom

Voorbeelden Verhoudingen Instroomniveau

Stamppotje voor 4 personen

Ingrediënten

- 1 kilo kruimige aardappels
- 600 g broccoli
- 1 ui
- zout
- 300 g belegen kaas
- 25 g boter of margarine
- 1 eetlepel grove mosterd

Hoeveel heb je nodig voor 2 personen? En voor 8?

Deze schoenen kosten normaal € 70,-

Hoeveel kosten ze in de aanbieding?

Wat betekenen deze zinnen:

- o Tweederde deel van de werknemers werd ontslagen
- o $\frac{1}{4}$ liter slagroom
- o Deze trui is 100% katoen
- o Ik voel me 100%

In een houtzagerij werkten vorig jaar 40 personen. Dit jaar is dat 10% minder. Hoeveel personen werken er nu?

Opleidingen gericht op ingangsniveau beroepsonderwijs

Standaarden Verhoudingen 1F

A. Notatie, taal en betekenis

In de context van de leer-, werk- en leefomgeving de uitspraak, schrijfwijze en betekenis van percentages en breuken (als: deel van), verhoudingen en decimale getallen herkennen en gebruiken

Paraat hebben

- o Taal, notatie, betekenis van breuken, procenten, decimale getallen en verhoudingen

Functioneel gebruik

- o Verhoudingen herkennen in verschillende dagelijkse situaties
- o Taal van verhoudingen kennen en gebruiken

Weten waarom

B. Met elkaar in verband brengen

In de context van de leer-, werk- en leefomgeving percentages, breuk, deling en 'deel van' met elkaar in verband brengen

Paraat hebben

- o Verschillende verschijningsvormen van verhoudingen herkennen

Functioneel gebruik

- o Beschrijven van deel geheel met een breuk
- o Eenvoudige veelvoorkomende breuken omzetten in percentages
- o Eenvoudige verhoudingen omzetten in procenten

Weten waarom

C. Gebruiken

In de context van de leer-, werk- en leefomgeving berekeningen uitvoeren met verhoudingen en percentages

Paraat hebben

- o Rekenen met eenvoudige ankerpercentages

Functioneel gebruik

- o Eenvoudige verhoudingsproblemen (met mooie getallen) oplossen
- o Eenvoudige verhoudingen met elkaar vergelijken

Weten waarom

Eindtermen Verhoudingen 1F

1. Herkent en gebruikt in herkenbare situaties de uitspraak, schrijfwijze en betekenis van verhoudingen, percentages en breuken (als deel van).
2. Kent de relaties tussen 50%, 25%, 75%, 10% en 1% en de bijbehorende breuken, delingen, decimale getallen en verhoudingen en rekt hiermee in herkenbare situaties.
3. Rekt in een herkenbare situatie verhoudingsgewijs met eenvoudige getallen en zet daarbij zo nodig een eenvoudige verhouding om in een breuk, percentage of deling.

Voorbeelden Verhoudingen 1F

Stamppotje voor 4 personen

Ingrediënten

- 1 kilo kruimige aardappels
- 600 g broccoli
- 1 ui
- zout
- 300 g belegde kaas
- 25 g boter of margarine
- 1 eetlepel grove mosterd

Hoeveel heb je van alles nodig voor 6 personen?

Normale prijs: € 70,-
Nu 20% korting!

Hoeveel kosten de schoenen in de aanbieding?

Meer of minder dan de helft?

- o Bijna zeven op de tien hulpverleners zijn in de afgelopen vijf jaar slachtoffer geworden van bedreiging of mishandeling.
- o Twee op de vijf Nederlanders koopt bij kortingssites.

Aanbevolen percentage lichaamsvet:

	Mannen	Vrouwen
17-29 jaar	15 %	25 %
30-39 jaar	17.5 %	27.5 %
40-49 jaar	20 %	30 %
50+ jaar	20 %	30 %

Bij vrouwen boven de dertig jaar is het aanbevolen vetpercentage meer dan een kwart van het lichaamsgewicht. Ja/nee

Het bedrijf heeft volgens manager Bas Groenman 40 van de 400 vrachtwagens verkocht.
Hoeveel procent van de vrachtwagens is verkocht?

- o Ik kocht 6 paar sokken voor 18 euro. Hoeveel kosten 5 paar?
- o Wat is voordeliger: 3 kg sinaasappels voor 4 euro of 2 kg voor 3 euro?

Opleidingen gericht op ingangsniveau beroepsonderwijs

Standaarden Verhoudingen 2F

A. Notatie, taal en betekenis

In de context van de leer-, werk- en leefomgeving de uitspraak, schrijfwijze en betekenis van percentages en breuken (als deel van), verhoudingen en decimale getallen herkennen en gebruiken

Paraat hebben

- o Diverse notaties van breuken, verhoudingen en de formele notatie van schaal herkennen

Functioneel gebruik

- o Notatie van breuken, decimale getallen en percentages gebruiken

Weten waarom

B. Met elkaar in verband brengen

In de context van de leer-, werk en leefomgeving percentages, breuken, deling en 'deel van' met elkaar in verband brengen

Paraat hebben

- o Eenvoudige stambreuken, decimale getallen, percentages en verhoudingen in elkaar omzetten

Functioneel gebruik

- o Met een rekenmachine breuken en procenten berekenen en benaderen als decimale getallen

Weten waarom

C. Gebruiken

In de context van de leer-, werk- en leefomgeving berekeningen uitvoeren met verhoudingen en percentages

Paraat hebben

- o Rekenen met samengestelde grootheden

Functioneel gebruik

- o Uitvoeren procentberekeningen
- o Verhoudingen met elkaar vergelijken en daartoe een passend rekenmodel kiezen

Weten waarom

- o Weten wanneer je percentages in berekeningen wel en niet mag optellen

Eindtermen Verhoudingen 2F

1. Herkent en gebruikt de notatie, taal en betekenis van percentages, verhoudingen, decimale getallen en breuken in voorstelbare situaties.
2. Herkent veelvoorkomende samengestelde grootheden en eenheden (zoals snelheid, [bevolkings]dichtheid, prijs/kg en kB/s) als een verhouding en rekt ermee in voorstelbare situaties.
3. Kiest in voorstelbare situaties een passende aanpak om de voorkomende berekeningen met percentages, verhoudingen en de bijbehorende breuken en decimale getallen uit te voeren.
4. Weet in voorstelbare situaties wanneer het om relatieve getallen (zoals percentages en verhoudingen) gaat en waarin het rekenen met percentages verschilt van het rekenen met absolute getallen.

Voorbeelden Verhoudingen 2F

Hoeveel liter benzine is ongeveer nodig voor 100 km?

De vakantietoeslag is de uitbetaling van 8% toeslag over het bruto jaarsalaris

Waarom wordt de vakantietoeslag ook weleens een dertiende maand genoemd?

- o Een auto rijdt 120 km/u. Welke afstand legt deze auto in 20 minuten af? Hoelang duurt een rit van 30 km?
- o Deze tv kost € 699,- inclusief 19% btw. Wat is het btw-bedrag?
- o Het aantal misdrijven steeg van 435 naar 462, met hoeveel procent is het gestegen?

Met een volle batterij kun je 4,5 uur op de laptop werken. Hoelang kan je nog ongeveer op de laptop werken als je batterijstatus dit aangeeft?

Hoelang duurt het downloaden van een bestand van 650 Mb bij een snelheid van 3 Mb/s?

3 Meten en meetkunde

Onderdeel opleidingen gericht op alfabetisering

Standaarden Meten/Meetkunde Instroomniveau

A. Notatie, taal en betekenis

In de context van de leer-, werk- en leefomgeving kennis hebben van:

- o Lengte, oppervlakte, inhoud
- o Gewicht, temperatuur, tijd, geld
- o Meetkundige namen en begrippen

Paraat hebben

- o De notatie, uitspraak en betekenis van veelvoorkomende maten
- o Veelgebruikte meetkundige namen en begrippen

Functioneel gebruik

- o Bekende analoge en digitale meetinstrumenten aflezen
- o Datum- en tijdnnotatie

Weten waarom

B. Met elkaar in verband brengen

In de context van de leer-, werk- en leefomgeving relaties leggen tussen veelvoorkomende maten en 2D-representaties in verband brengen met de werkelijkheid

Paraat hebben

- o Waarde van euromunten en -biljetten
- o Verband tussen enkele veelvoorkomende eenheden (bij dezelfde grootte)

Functioneel gebruik

- o Schattingen doen en metingen verrichten met betrekking tot lengtes en oppervlaktes
- o Uit voorstellingen en beschrijvingen conclusies trekken over objecten en hun plaats in de ruimte
- o Ontwikkelen van eigen referentiematen

Weten waarom

C. Gebruiken

In de context van de dagelijkse leer-, werk- en leefomgeving meet- en meetkunde-activiteiten uitvoeren

Paraat hebben

- o Veelvoorkomende afmetingen en hoeveelheden
- o Enkele referentiematen

Functioneel gebruik

- o Veelvoorkomende eenheden gebruiken en omzetten
- o Eenvoudige berekeningen met geld en tijd uitvoeren
- o Veelvoorkomende meetinstrumenten aflezen
- o Op basis van een plattegrond of navigatiesysteem de weg vinden

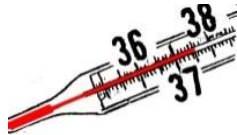
Weten waarom

Voorbeelden Meten/Meetkunde Instroomniveau

Hoe laat is het?

Heeft je dochter koorts?

Wat is de vorm van deze tafels?

Je volgt de aanwijzingen op het scherm.

Wat doe je over 80 meter? Je gaat...

- rechtdoor
- rechtsaf
- linksaf

Je moet € 3,15 afrekenen. Met welke munten kun je gepast betalen?

Opleidingen gericht op alfabetisering

Standaarden Meten/Meetkunde 1F

A. Notatie, taal en betekenis

In de context van de leer-, werk- en leefomgeving kennis hebben van:

- o Lengte, oppervlakte, inhoud
- o Gewicht, temperatuur, tijd, geld
- o Meetkundige namen en begrippen

Paraat hebben

- o Uitspraak en notatie van veelvoorkomende maten
- o Veelgebruikte meetkundige namen en begrippen

Functioneel gebruik

- o Meetinstrumenten aflezen
- o Veelvoorkomende eenheden gebruiken
- o Meetkundige begrippen in zen beschrijving gebruiken
- o Eigen referentiematen

Weten waarom

B. Met elkaar in verband brengen

In de context van de leer-, werk- en leefomgeving relaties leggen tussen veelvoorkomende maten en 2D-representaties in verband brengen met de werkelijkheid

Paraat hebben

- o Veelvoorkomende eenheden met elkaar in verband brengen; ook: 1 liter is 1 dm^3

Functioneel gebruik

- o Samenhang tussen enkele veelvoorkomende eenheden in berekeningen gebruiken
- o Uit voorstellingen en beschrijvingen conclusies trekken over objecten en hun plaats in de ruimte
- o Afmetingen bepalen met behulp van schaal, afpassen, rekenen

Weten waarom

- o Eenvoudige maten in verband brengen met decimale getallen

C. Gebruiken

In de context van de dagelijkse leer-, werk- en leefomgeving meet- en meetkunde-activiteiten uitvoeren

Paraat hebben

- o Schattingen maken over afmetingen en hoeveelheden

Functioneel gebruik

- o Veelvoorkomende eenheden omrekenen
- o Veelvoorkomende meetinstrumenten gebruiken
- o Oppervlakte bepalen van eenvoudige figuren door schatten, meten of berekenen
- o Routekaarten, plattegronden en navigatiesystemen gebruiken

Weten waarom

Eindtermen Meten/Meetkunde 1F

1. Leest veelvoorkomende meetinstrumenten af en noteert de waarde met bijbehorende eenheid.
2. Gebruikt in herkenbare situaties relaties tussen eenvoudige, veelvoorkomende eenheden in het metriek stelsel (kilo, centi, milli, ...) en bij tijd.
3. Kent en gebruikt de relatie tussen dm^3 en liter.
4. Voert in herkenbare situaties eenvoudige berekeningen uit met maten en gebruikt daarbij eigen referentiematen.
5. Bepaalt in herkenbare situaties oppervlakten van eenvoudige figuren door schatten, meten of berekenen.
6. Bepaalt in herkenbare situaties afmetingen met behulp van schaal, afpassen, schatten of berekenen.
7. Beschrijft in herkenbare situaties objecten met behulp van eenvoudige meetkundige namen en begrippen.
8. Gebruikt eenvoudige plattegronden, routekaarten of navigatiesystemen.

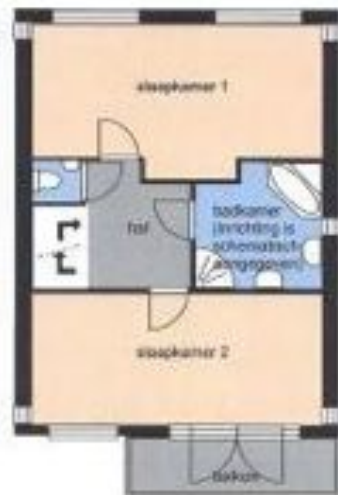
Voorbeelden Meten/Meetkunde 1F

Hoeveel melk zit er in deze maatbeker?

Beschrijf de route naar je werk (of stageadres) met behulp van woorden zoals links, rechts, aantal meter, etc.

Schat de lengte en breedte van slaapkamer 2.
Hoe groot is de oppervlakte ongeveer?

1^e verdieping

Hoeveel porties van 30 gram gaan er uit 1,5 kg krabsalade?

Opleidingen gericht op ingangsniveau beroepsonderwijs

Standaarden Meten/Meetkunde 2F

A. Notatie, taal en betekenis

In de context van de leer-, werk- en leefomgeving kennis hebben van:

- o Lengte, oppervlakte, inhoud
- o Gewicht, temperatuur, tijd, geld
- o Meetkundige namen en begrippen

Paraat hebben

- o Notatie en betekenis van maten en voorvoegsels
- o Veelgebruikte meetkundige begrippen, symbolen en namen

Functioneel gebruik

- o Gebruiken en interpreteren van:
 - o Meetinstrumenten
 - o Schalen
 - o Tijdeenheden
- o Referentiematen
- o Eenvoudige routebeschrijving maken

Weten waarom

B. Met elkaar in verband brengen

In de context van de leer-, werk- en leefomgeving relaties leggen tussen veelvoorkomende maten en 2D-representaties in verband brengen met de werkelijkheid.

Paraat hebben

- o Veelvoorkomende eenheden binnen het metriek stelsel
- o 2D-representaties en de bijbehorende 3D-objecten met elkaar in verband brengen

Functioneel gebruik

- o Structuur en samenhang van belangrijke maten uit het metriek stelsel
- o Uitspraken doen over lengte, omtrek, oppervlakte en inhoud en in eenvoudige gevallen over de relaties daartussen
- o Uit voorstellingen en beschrijvingen conclusies trekken over objecten en hun plaats in de ruimte
- o Situatieschets maken

Weten waarom

C. Gebruiken

In de context van de dagelijkse leer-, werk- en leefomgeving meet- en meetkunde-activiteiten uitvoeren

Paraat hebben

- o Afmetingen (ook hoeken, inhoud en oppervlakte) schatten en meten

Functioneel gebruik

- o Veelvoorkomende eenheden
- o Juiste grootte en eenheid kiezen of bepalen
- o Meetinstrumenten gebruiken
- o Schatten, meten of berekenen van lengte, oppervlakte en inhoud

Weten waarom

Eindtermen Meten/Meetkunde 2F

1. Kent veelvoorkomende maten en voorvoegsels uit het metriek stelsel en zet deze in voorstelbare situaties in elkaar om.
2. Kent de verschillende tijdseenheden en -aanduidingen en kan ermee rekenen in voorstelbare situaties.
3. Kiest en gebruikt referentiematen bij berekeningen in voorstelbare situaties.
4. Gebruikt analoge en digitale meetinstrumenten in voorstelbare situaties, kan ze aflezen en de uitkomst interpreteren en noteren.
5. Leest maten en andere informatie af van een werktekening en plattegrond.
6. Meet, schat of berekent (ook met schaal) in voorstelbare situaties lengte, oppervlakte, omtrek en inhoud van concrete objecten en kiest de passende eenheid voor het antwoord.
7. Interpreteert in voorstelbare situaties 2D-representaties en beschrijvingen van 3D-objecten, bewerkt deze, brengt ze met elkaar in verband en trekt conclusies.
8. Beschrijft objecten met behulp van meetkundige namen en begrippen in voorstelbare situaties.

Voorbeelden Meten/Meetkunde 2F

Je gaat om 13.15 uur van huis, want je moet de trein halen van 13.35 uur naar Amsterdam. De trein moet om 14.15 uur in Amsterdam aankomen, maar je hebt een vertraging van 18 minuten. Hoe lang ben je onderweg van huis naar station Amsterdam? (... uur +... minuten)

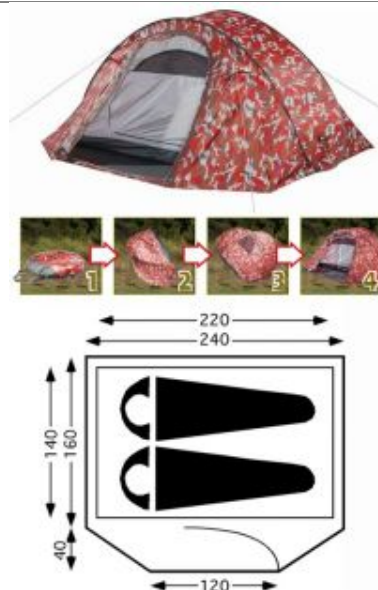
Een cd-rom heeft een opslagruimte van ongeveer 700 Mb. Een dvd heeft een opslagruimte van 4,7 gigabyte.
Hoeveel cd's passen er op een dvd?

Een gezin verbruikt 156 m^3 water per jaar.
Hoeveel liter verbruikt het gezin per maand?

Je gaat de tuin opnieuw inrichten. Eerst wordt de tuin met 25 cm zand opgehoogd. De afmeting van de tuin is 12,5 m bij 6 m. Hoeveel kuub zand heb je nodig?

Wat is de oppervlakte van het slaapgedeelte van de tent in m^2 ?

In welk vak zit Peter?

- 101
- 115
- 409
- 425

Peter is naar een voetbalwedstrijd in de Amsterdam Arena. Hierboven zie je de plattegrond van de Arena en hieronder het uitzicht dat Peter heeft op het veld.

4 Verbanden

Onderdeel opleidingen gericht op alfabetisering

Standaarden Verbanden Instroomniveau

A. Notatie, taal en betekenis

In de leer-, werk- en leefomgeving aflezen, analyseren en interpreteren van informatie uit veelvoorkomende tabellen, grafische voorstellingen en beschrijvingen

Paraat hebben

- o Informatie uit veelvoorkomende eenvoudige tabellen aflezen

Functioneel gebruik

- o Eenvoudige grafieken, diagrammen en tabellen gebruiken

Weten waarom

B. Met elkaar in verband brengen

In de leer-, werk- en leefomgeving verschillende voorstellingsvormen met elkaar in verband brengen, gegevens verzamelen en patronen beschrijven

Paraat hebben

- o Gegevens invullen in een eenvoudige tabel

Functioneel gebruik

- o Een beperkt aantal gegevens combineren
- o Ordenen van gegevens

Weten waarom

C. Gebruiken

In de leer-, werk- en leefomgeving problemen oplossen door gebruik te maken van tabellen, diagrammen en grafieken

Paraat hebben

- o Conclusies kunnen trekken uit eenvoudige tabellen en grafieken

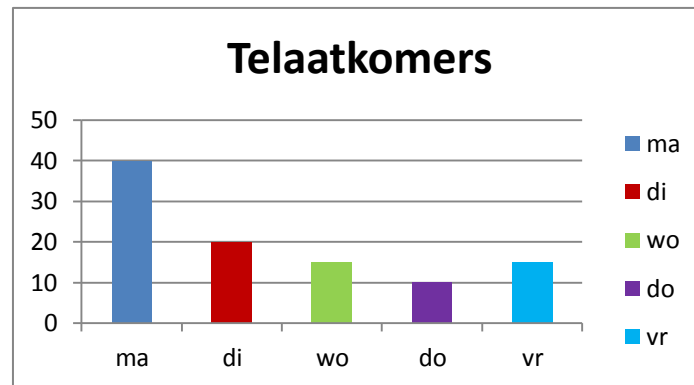
Functioneel gebruik

- o Gegevens uit eenduidige grafische afbeeldingen onder woorden kunnen brengen
- o Gegevens aanvullen in een digitale of analoge tabel

Weten waarom

Voorbeelden Verbanden Instroomniveau

Hoeveel mensen kwamen er dinsdag te laat?

Wat is de lievelingskleur van de meeste mensen?

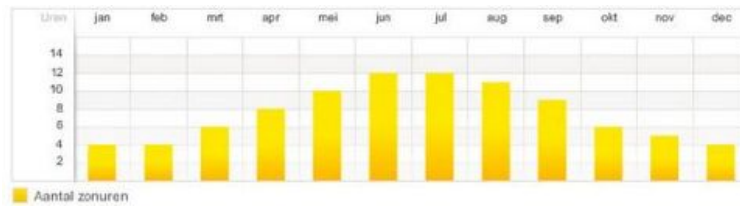
Hoeveel mensen hebben maat 39?

schoenmaat	aantal mensen
35	1
36	3
37	6
38	11
39	20
40	21
41	17
42	14
43	13
44	12
45	6
46	0

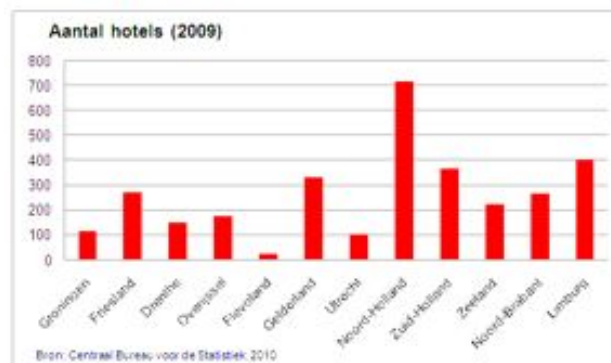
Op welke plaats staat Feyenoord?

Club	Wed.	w	g	v	p	v-t
1 AZ	25	16	4	5	52	53-25
2 Ajax	25	14	7	4	49	66-33
3 FC Twente	24	14	6	4	48	66-28
4 PSV	25	14	6	5	48	63-37
5 SC Heerenveen	25	13	9	3	48	56-36
6 Feyenoord	25	13	6	6	45	49-32
7 Vitesse	26	12	5	9	41	34-29
8 Roda JC Kerkrade	25	11	1	13	34	43-54
9 FC Groningen	25	9	5	11	32	36-46
10 RKC Waalwijk	25	9	4	12	31	27-38
11 Heracles Almelo	26	8	6	12	30	39-41
12 NEC	25	9	3	13	30	28-35
13 NAC Breda	25	8	4	13	28	33-39
14 ADO Den Haag	25	7	7	11	28	29-48
15 FC Utrecht	25	6	9	10	27	36-41
16 WVV Venlo	25	7	4	14	25	31-56
17 De Graafschap	24	4	4	16	16	21-54
18 Excelsior	25	3	6	16	15	19-57

In welke twee maanden schijnt de zon het meest?

In welke provincie zijn de meeste hotels?

Op welke dag moet je je paraplu meenemen? Op welke dag is het lekker zonnig weer?

Het is 7 uur. Hoe laat vertrekt de eerstvolgende bus?

Terug			Lijn 39		
Vertrekuren	Haltes	Bestemmingen			
06	06 36 59				
07	16 28 43 52				
08	04 22 37 52				
09	07 22 33 45				
10	01 14 30 44				
11	00 14 30 44				
12	00 14 30 44				
13	00 14 30 44				
14	00 14 30 44				

Op welke dagen moet Pim Brands werken?

Werkrooster juni 2012					
week 24					
	ma	di	woe	do	vrijd
	11	12	13	14	15
Christiaan Bosch	X		X	X	
Pim Brands		X			X
Tim Brommers	X	X			
Maarten Geldof			X	X	X
Sjaak vd Jagt	X				X

Welk hotel krijgt het hoogste cijfer?

 toon op kaart	Hotel: Montanus **** (17 beoordelingen) België / West Vlaanderen / Brugge beoordelingen (16) - ZEER AAN TE RADEN !!!!!!! - Super!	9,0
 toon op kaart	Hotel: Express by Holiday Inn Antwerpen *** (101 beoordelingen) België / Antwerpen / Antwerpen beoordelingen (100) - kamers: geen karruimte, bedbank als 3e bed. - 3 Dagen Antwerpen	7,8
 toon op kaart	Hotel: Lereto *** (49 beoordelingen) België / West Vlaanderen / Brugge beoordelingen (48) - Prachtig hotel. - Gewoon een goed hotel met vriendelijk personeel	9,3

Opleidingen gericht op alfabetisering

Standaarden Verbanden 1F

A. Notatie, taal en betekenis

In de leer-, werk- en leefomgeving aflezen, analyseren en interpreteren van informatie uit veelvoorkomende tabellen, grafische voorstellingen en beschrijvingen

Paraat hebben

- o Informatie uit veelvoorkomende tabellen aflezen en interpreteren

Functioneel gebruik

- o Eenvoudige grafieken en diagrammen (beschrijving van een situatie) gebruiken

Weten waarom

B. Met elkaar in verband brengen

In de leer-, werk- en leefomgeving verschillende voorstellingsvormen met elkaar in verband brengen, gegevens verzamelen en patronen beschrijven

Paraat hebben

- o Eenvoudige tabel gebruiken om informatie uit een situatiebeschrijving te ordenen

Functioneel gebruik

- o In een authentieke situatie een patroon, tabel of verloop van grafiek of diagram omschrijven met woorden

Weten waarom

- o Informatie op verschillende manieren kan worden geordend en weergegeven

C. Gebruiken

In de leer-, werk- en leefomgeving problemen oplossen door gebruik te maken van tabellen, diagrammen en grafieken

Paraat hebben

- o Een eenvoudige visuele representatie maken op basis van gegevens

Functioneel gebruik

- o Kwantitatieve informatie uit tabellen en grafieken gebruiken om eenvoudige berekeningen uit te voeren

Weten waarom

- o Categoriseren van gegevens

Eindtermen Verbanden 1F

1. Leest, beschrijft en interpreteert in herkenbare situaties gegevens uit veelvoorkomende tabellen, grafieken en diagrammen of andere grafische voorstellingen.
2. Maakt een eenvoudige analoge of digitale grafische voorstelling bij een herkenbare kwantitatieve situatie.
3. Gebruikt in herkenbare situaties kwantitatieve informatie uit tabellen, grafieken en diagrammen om eenvoudige berekeningen uit te voeren.

Voorbeelden Verbanden 1F

Hoeveel zetels hebben VVD en CDA samen?

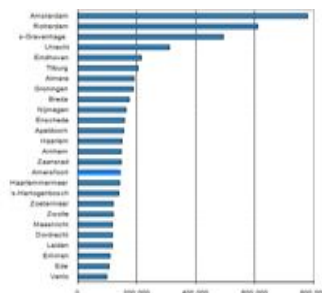

Op welke dag moet je zeker een paraplu meenemen?

Op welke dag is er oostenwind?

	Do	Vr	Za	Zo	Ma	Di
Zonneschijn (%)	30	70	70	10	20	10
Neerslagkans (%)	30	10	10	30	70	90
Neerslaghoeveelheid (mm)	0/1	0	0	0/1	2/5	1/4
Minimumtemperatuur (°C)	-10/-7	-10/-8	-10/-7	-6/-3	-1/1	0/2
Middagtemperatuur (°C)	-2/2	-4/-1	-3/-1	3/5	3/6	4/6
Windrichting	N	O	Z	NW	W	NW
Windkracht (bft)	3	2	2	3	4	4

Hoeveel steden hebben meer dan 400.000 inwoners?

Opleidingen gericht op ingangsniveau beroepsonderwijs

Standaarden Verbanden 2F

A. Notatie, taal en betekenis

In de leer-, werk- en leefomgeving aflezen, analyseren en interpreteren van informatie uit veelvoorkomende tabellen, grafische voorstellingen en beschrijvingen

Paraat hebben

- o Analyseren, interpreteren en beschrijven van numerieke informatie uit tabellen en grafische voorstellingen
- o Betekenis herkennen van variabelen in een (woord)formule

Functioneel gebruik

- o Numerieke informatie uit tabellen, diagrammen en grafieken kunnen combineren

Weten waarom

- o Uit beschrijving in woorden een eenvoudig patroon herkennen

B. Met elkaar in verband brengen

In de leer-, werk- en leefomgeving verschillende voorstellingsvormen met elkaar in verband brengen, gegevens verzamelen en patronen beschrijven

Paraat hebben

- o Regelmatigheden in een tabel of grafiek herkennen en beschrijven
- o Een grafiek tekenen bij een tabel of bij informatie uit een tekst

Functioneel gebruik

- o Uit het verloop, de vorm en de plaats van de punten in een grafiek conclusies trekken over een bijbehorende situatie
- o Numerieke gegevens verzamelen en verwerken

Weten waarom

- o Conclusies trekken uit het verloop van een grafiek

C. Gebruiken

In de leer-, werk- en leefomgeving problemen oplossen door gebruik te maken van tabellen, diagrammen en grafieken

Paraat hebben

- o Numerieke informatie uit tabellen, grafieken en diagrammen interpreteren en gebruiken bij berekeningen
- o Woordformules en vuistregels gebruiken

Functioneel gebruik

- o Kwantitatieve informatie uit tabellen en grafieken gebruiken om berekeningen uit te voeren en conclusies te trekken
- o Numerieke gegevens uit tabellen en grafieken aflezen, combineren en gebruiken bij berekeningen
- o Categoriseren van gegevens
- o Berekeningen maken met vuistregels, rekenvoorschriften en woordformules

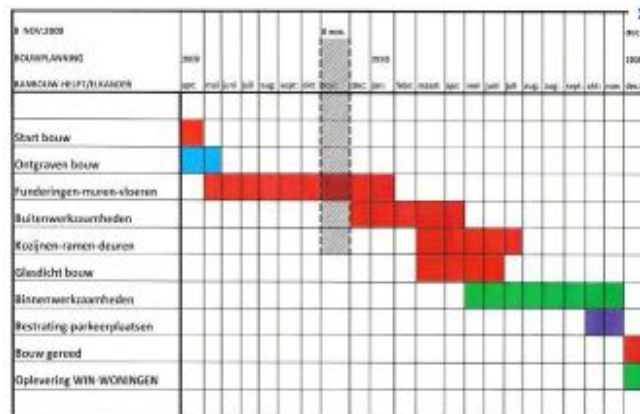
Weten waarom

Eindtermen Verbanden 2F

1. Leest, beschrijft en interpreteert in voorstelbare situaties gegevens uit tabellen, grafieken en diagrammen of andere grafische voorstellingen en kan er conclusies aan verbinden.
2. Maakt een analoge of digitale tabel of grafische voorstelling bij een voorstelbare kwantitatieve situatie.
3. Voert in voorstelbare situaties berekeningen uit met vuistregels en eenvoudige formules.
4. Gebruikt numerieke informatie uit tabellen, grafieken en diagrammen of andere grafische voorstellingen in berekeningen.

Voorbeelden Verbanden 2F

In welke periode kunnen de kozijnen, ramen en deuren geplaatst worden?

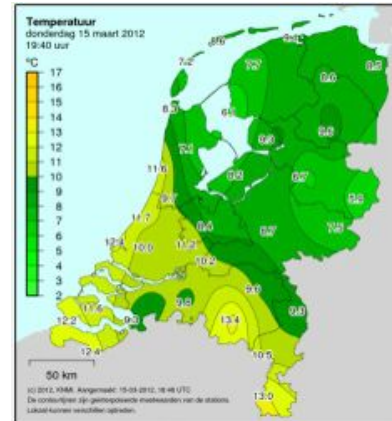

Welke wasmachine zou jij kopen?

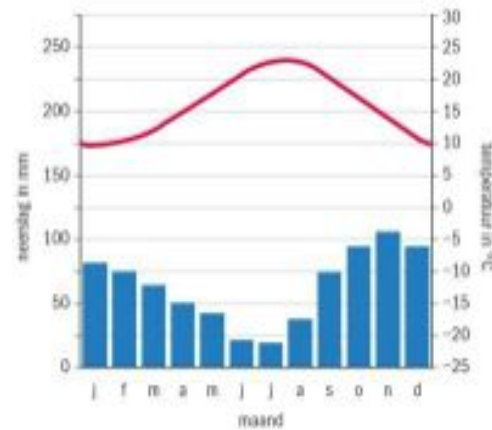
Geef twee argumenten op basis van de gegevens uit dit plaatje

Hoe groot is het verschil tussen de hoogste en de laagste temperatuur op het kaartje?

In welke maand valt de meeste neerslag?
In welke maanden is de temperatuur het hoogst?

Hoeveel geld was de eigenaar van de auto kwijt aan brandstofkosten?

datum		AUTOKOSTEN								
code	soort	kosten	incl	btw	btw	L	H	0%	oed	btw
3-1-2011	1	Brandstofkosten	118,40	h			19,00		137,40	300,24
3-1-2010	2	Parkeer en Tolgelden	17,50	h			2,79		20,29	14,71
3-1-2011	1	Brandstofkosten	144,40	h			0,00	0,00	144,40	244,40
4-1-2011	4	Belastingen	45,00	h			0,00	0,00	45,00	45,00
5-1-2011	5	Onderhoud	980,88	h			156,58		1137,46	824,10
6-1-2010	6	Stellingkosten	45,00	h			7,18		52,18	37,83
8-1-2010	3	Verkeers overtredingen	140,00	h			0,00	0,00	140,00	140,00
							0,00	0,00	0,00	0,00
							0,00	0,00	0,00	0,00
							0,00	0,00	0,00	0,00

4 Standaarden en eindtermen Digitale vaardigheden

Leeswijzer

1 Format

Het format kent een algemene omschrijving van de niveaus, met eindtermen met voorbeelden per niveau. Dit format voor de eindtermen is gebaseerd op het format voor taal. Ten eerste om de herkenbaarheid voor de gebruikers te vergroten. Ten tweede omdat de functionele invalshoek – uitgaan van taken - goed past bij de digitale vaardigheden.

2 Toelichting bij de niveaus digitale vaardigheden

Bij de digitale vaardigheden worden 3 niveaus onderscheiden:

De namen van de niveaus wijken af van die voor taal en rekenen omdat in het Referentiekader taal en rekenen de niveau-aanduidingen 1F en 2F zijn uitgewerkt voor taal en rekenen en niet voor digitale vaardigheden. Digitale vaardigheden zijn geen onderdeel van het referentiekader, en kunnen daarom niet met die niveaus aangeduid worden. Voor digitale vaardigheden is daarom gekozen voor de termen basisniveau 1 en basisniveau 2. Basisniveau 1 is het niveau waaraan gewerkt wordt in opleidingen Nederlandse taal en rekenen, gericht op alfabetisering. Basisniveau 2 is het niveau waaraan gewerkt wordt in opleidingen Nederlandse taal en rekenen, gericht op het ingangsniveau van het beroepsonderwijs.

Digitale vaardigheden	Instreamniveau	Basisniveau 1	Basisniveau 2
Taal en rekenen	Instreamniveau	1F	2F

3 Eindtermen

De eindtermen digitale vaardigheden zijn te relateren aan de eindtermen voor taal en rekenen. De eindtermen zijn echter geen eindtermen voor taal of rekenen! Voorbeeld van de standaard op het Instreamniveau: typt een eenvoudige tekst met gebruik van interpunctie: punt, komma, hoofdletter.

Deze eindterm zegt niets over het juiste gebruik van interpunctie, maar bijvoorbeeld wel dat iemand weet hoe een hoofdletter getypt moet worden op een toetsenbord.

De eindtermen digitale vaardigheden voor de volwasseneneducatie zijn geschreven in de context van geletterdheid en gebruik van alledaagse technologie. Ze zijn bestemd voor gebruik in opleidingen Nederlandse taal en rekenen, gericht op alfabetisering en op het ingangsniveau van het beroepsonderwijs. Het zijn geen eindtermen digitale vaardigheden voor het voortgezet onderwijs of voor het beroepsonderwijs. Het basisniveau 2 sluit wel aan op het laagste niveau (beroeps-) digitale vaardigheden: Basis beroepsbeoefenaar (niveau 1 en niveau 2), zoals door ECABO in 2012 genoemd bij het e-Userskills Certificaat ©.

4 Afhankelijkheid van hulp, instructie en voorbeelden

De mate van zelfstandigheid is niet opgenomen in de uitwerkingen omdat de beschreven taken uiteindelijk zelfstandig moeten kunnen worden uitgevoerd. Het is belangrijk om te beseffen dat het hier om een doelgroep gaat voor wie hulp, instructie, voorbeelden en ook een veilige situatie soms noodzakelijk zijn om te functioneren op het niveau dat zij geacht wordt te beheersen. De afhankelijkheid van hulp, instructies en voorbeelden is het grootst bij het Instreamniveau en bij niveau 1F.

5 De domeinen

Digitale vaardigheden zijn in de afgelopen 15 jaar op verschillende manieren ingedeeld in modules, domeinen of taakgebieden. In de context van taal en rekenen is ervoor gekozen om de digitale vaardigheden in te delen in vijf domeinen:

- Domein 1: Gebruik van ICT-systemen
- Domein 2: Beveiliging, privacy en ergonomie
- Domein 3: Informatie zoeken
- Domein 4: Informatie verwerken en presenteren
- Domein 5: Communicatie

Deze domeinindeling is voor een belangrijk deel gebaseerd op de domeinen uit het ICT curriculum van Skills for life². Domein 3 en 4 betreffen informatievaardigheden, die gezien worden als onderdeel van digitale vaardigheden.

6 Voorbeelden

Bij de verschillende eindtermen zijn voorbeelden opgenomen om de gebruikers meer inzicht te geven in het niveau en de aard van de vaardigheden. De voorbeelden zijn illustratief en dus niet uitputtend.

¹ Skills for life, ICT curriculum, 2007, Department for education and skills – UK

	Instreamniveau	Basisniveau 1	Basisniveau 2
Algemene omschrijving	Aansluitend bij opleidingen NT en rekenen, gericht op alfabetisering	Aansluitend bij opleidingen NT en rekenen, gericht op ingangsniveau beroepsonderwijs	
	Kan in een bekende en ingerichte omgeving een beperkt aantal digitale toepassingen gebruiken en handelingen verrichten.	Kan binnen de alledaagse leef-, werk- en leeromgeving herkenbare digitale toepassingen gebruiken en de meest voorkomende handelingen verrichten.	Kan veelvoorkomende digitale toepassingen gebruiken en handelingen verrichten, gerelateerd aan de leef-, werk- en leeromgeving.

Domein 1: ICT-systemen gebruiken

	Instreamstandaard	Eindtermen	Eindtermen
Toelichting Gebruikt ICT-systemen	<p>Kan gebruik maken van bedieningsapparatuur: toetsenbord, muis, touchscreen.</p> <p>Kan gebruik maken van eenvoudige interfacemogelijkheden: basishandelingen voor werken met vensters en iconen, menu-opties, navigatieknoppen op beeldscherm.</p> <p>Kan eigen inlognaam en wachtwoord invoeren.</p> <p>Kan gebruik maken van pin- en chipapparaat voor betalingen.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1 Kan voorbeelden geven van hard- en software. 2 Kan een computer starten en afsluiten. 3 Maakt gebruik van internet. 4 Maakt gebruik van interfacemogelijkheden van veelgebruikte ICT-toepassingen: printen van bestanden, zoeken naar bestanden in een directory-structuur, verplaatsen van bestanden, kopiëren en plakken van tekst of afbeelding. 5 Maakt gebruik van twee programma's die tegelijkertijd op een computer actief zijn. 6 Maakt gebruik van rekenmachine en 	<ol style="list-style-type: none"> 1 Maakt gebruik van meerdere programma's die tegelijkertijd actief zijn en wisselt informatie uit tussen die programma's. 2 Kiest het meest geschikte programma voor een toepassing. 3 Maakt gebruik van interfacemogelijkheden voor bestandsbeheer: het opzetten van een directorystructuur, wissen en kopiëren van bestanden.

Instroomniveau	Basisniveau 1	Basisniveau 2
	andere digitale rekenhulpmiddelen.	
<p>Voorbeelden</p> <ul style="list-style-type: none"> o Apparatuur gebruiken die al aangezet is: computer, printer, mobiele telefoon, fietscomputer, autodisplay, pin- en chipapparaat, geldautomaat, ov-kaart (in- en uitchecken), autoradio, thermostaat verwarming, tv, wasmachine o Basishandelingen uitvoeren op een computer: programma starten en afsluiten, klikken, dubbelklikken en slepen met de muis, venster vergroten en sluiten, bestand openen en opslaan o Navigeren via symbolen in educatieve software voor taal en rekenen 	<p>Voorbeelden</p> <ul style="list-style-type: none"> o Apparatuur gebruiken: computer, printer, kopieerapparaat, tablet, smartphone, (auto)navigatiesysteem, parkeerautomaat, ov-chipkaartoplader, digitaal fototoestel o Handelingen uitvoeren op een computer: printen van een bestand, een bestand openen dat je moet zoeken door te bladeren, een bestand opslaan op een USB-stick, tekst of afbeelding van internet kopiëren en plakken in tekstverwerker o URL typen en navigeren met knoppen van internetbrowser o Werkt tegelijkertijd op internet en met een tekstverwerker o Bladeren door de foto's op een digitaal fototoestel en de foto's overzetten naar computer 	<p>Voorbeelden</p> <ul style="list-style-type: none"> o Apparatuur gebruiken: scanner, digitaal fototoestel, mp3- en mp4-speler o Handelingen uitvoeren: een afbeelding opslaan via een browser, een afbeelding bewerken met grafische software en deze plakken in een tekstverwerker

Domein 2: Beveiliging, privacy en ergonomie

	Instroomstandaard	Eindtermen	Eindtermen
Toelichting Volgt de regels voor beveiliging, privacy en ergonomie	Weet dat hij een wachtwoord nooit aan onbekenden mag geven. Heeft besef van de voor- en nadelen van het verspreiden van privé-informatie via internet. Weet dat langdurig gebruik van de computer tot gezondheidsklachten kan leiden.	7 Kent de risico's van het gebruik van digitale informatie en communicatie. 8 Weet dat het niet is toegestaan om producten van anderen zonder toestemming te kopiëren en verspreiden (copyright). 9 Weet dat er kosten zijn verbonden aan het gebruik van mobiele telefoons en internet.	4 Weet welke maatregelen hij moet nemen om te voorkomen dat (privé) informatie via internet verspreid wordt. 5 Weet welke maatregelen hij moet nemen om hoge kosten van gebruik van ICT te voorkomen.
	Voorbeelden <ul style="list-style-type: none"> o Pincode van het bankpasje geheimhouden 	Voorbeelden <ul style="list-style-type: none"> o Geen verdachte bijlage in een mail openen o Geen banknummers, wachtwoorden en pincodes doorgeven via e-mail o Codes en wachtwoorden veilig bewaren o Virusscanner gebruiken o Beseffen dat berichten en foto's via sociale media, zonder speciale maatregelen, door anderen gebruikt kunnen worden 	Voorbeelden <ul style="list-style-type: none"> o Profielinstellingen wijzigen bij sociale media, zodat alleen bekenden bepaalde informatie kunnen zien o Het delen van foto's/bestanden zo instellen dat alleen bekenden die kunnen zien o Een programma op smartphone instellen waarmee de datalimiet voor internet niet overschreden wordt

	Instroomniveau	Basisniveau 1	Basisniveau 2
--	----------------	---------------	---------------

Domein 3: Informatie zoeken

	Instroomstandaard	Eindtermen	Eindtermen
<p>Toelichting</p> <p>Kent informatiebronnen en de eigenschappen, gebruikt zoekstrategie en zoekt informatie</p>	<p>Kan webadressen herkennen.</p> <p>Kan een website herkennen en begrijpen waar deze over gaat.</p> <p>Kan in een website door bladeren op zoek gaan naar informatie.</p> <p>Kan (hyper)links en menu's herkennen en gebruiken om naar dieper gelegen informatie te gaan.</p> <p>Kan met symbolen navigeren in educatieve software.</p> <p>Kan informatie opzoeken op digitaal gestuurde apparaten.</p>	<p>10 Gebruikt webadressen.</p> <p>11 Gebruikt de zoekfunctie binnen een programma of toepassing.</p> <p>12 Gebruikt een zoekmachine op internet: gebruikt zoektermen; selecteert de meest geschikte hyperlink op basis van de beknopte informatie die de zoekmachine geeft; scant een website aan de hand van een zoekvraag.</p> <p>13 Gebruikt startpagina's of portals op internet en kiest de juiste trefwoorden om die te gebruiken bij een zoekvraag.</p> <p>14 Maakt gebruik van e-mail of een internetformulier om informatie te vragen.</p>	<p>6 Zoekt informatie op internet door gebruik te maken van verschillende zoektechnieken: binnen de browser, met de zoekmachine, binnen de website, via sociale media, via fora en via FAQ's.</p> <p>Weet welke zoektechnieken adequaat zijn bij welk type zoekvraag.</p> <p>7</p> <p>Zoekt informatie door gebruik te maken van online netwerken en gebruikersgroepen.</p> <p>8</p>
	<p>Voorbeelden</p> <ul style="list-style-type: none"> o Op een website de plek zoeken om door te klikken naar contactgegevens o Een telefoonnummer opzoeken in een mobiele telefoon o Zoeken naar gewicht en prijs van appels 	<p>Voorbeelden</p> <ul style="list-style-type: none"> o Gebruikmaken van routeplanner, ov9292 of autonavigatie om een route te vinden o Een persoon of thema opzoeken op internet met Google o Een taalprogramma opzoeken op 	<p>Voorbeelden</p> <ul style="list-style-type: none"> o Zoeken naar gebruikerservaringen met een product of dienst op een forum o Met een app op een smartphone het dichtstbijzijnde hotel zoeken o Sociale media (Facebook, LinkedIn) gebruiken om

	Instroomniveau	Basisniveau 1	Basisniveau 2
	via een touchscreen bij de groenteafdeling van supermarkt	oefenen.nl <ul style="list-style-type: none"> o Weten dat er rekenhulpen zijn op internet bij alledaagse onderwerpen: Risicometer Lenen, Studieleenwijzer, rekenhulp Toeslagen belastingdienst o Informatie opzoeken op het display van een auto 	informatie te achterhalen

Domein 4: Informatie verwerken en presenteren

	Instroomstandaard	Eindtermen	Eindtermen
Toelichting: Verwerkt en presenteert informatie	<p>Kan bekende digitale standaardformulieren invullen volgens de instructies.</p> <p>Kan een eenvoudige tekst typen met gebruik van interpunctie: punt, komma, hoofdletter.</p> <p>Kan de autocorrectiesymbolen herkennen.</p> <p>Kan informatie printen.</p>	<p>15 Maakt gebruik van eenvoudige functies van een tekstverwerker.</p> <p>16 Zorgt voor een heldere lay-out in een tekst.</p> <p>17 Maakt gebruik van speciale lees- en reketekens.</p> <p>18 Maakt gebruik van de spellingscorrectie in programma's.</p> <p>19 Voegt een bestand toe als bijlage bij een bericht.</p> <p>20 Verwerkt informatie door digitale standaardformulieren, tabellen of schema's in te vullen.</p>	<p>9 Maakt gebruik van verschillende digitale hulpmiddelen bij een presentatie.</p> <p>10 Maakt de juiste keuze voor digitale hulpmiddelen bij een presentatie.</p> <p>11 Gebruikt de meest gangbare lay-out mogelijkheden.</p> <p>12 Vult (online) informatie in die in verschillende stappen tot een bestelling of betaling leidt.</p>

	Instroomniveau	Basisniveau 1	Basisniveau 2
		<p>21 Maakt gebruik van een eenvoudig rekenprogramma.</p> <p>22 Combineert teksten en afbeeldingen in een tekstverwerker of e-mailprogramma.</p>	
	Voorbeelden	Voorbeelden	Voorbeelden
	<ul style="list-style-type: none"> o Geld halen uit een geldautomaat o Basisgegevens invullen op een elektronisch formulier (eigen naam, adres, postcode, telefoonnummer); het formulier printen o In een tekst nieuwe regels, hoofdletters, punten en komma's gebruiken o Weten dat een rood golflijntje onder een woord kan betekenen dat het woord fout geschreven is o Het resultaat van een taal- of rekenoefening printen 	<ul style="list-style-type: none"> o Gebruikmaken van kopjes, witregels, speciale tekens: ¼, €, ideeën, café o Teksten en afbeeldingen kopiëren en plakken en deze samen in één Word-bestand voegen o Gebruikmaken van een online rekenhulp van Nibud of van rekenmachine-software op computer of mobiele telefoon o Gegevens invoeren bij autonavigatie o Een app op de smartphone gebruiken voor het omrekenen van valuta o Een treinkaartje kopen via de automaat 	<ul style="list-style-type: none"> o Tekst, tabellen, grafieken, foto's, geluid en video combineren o Een zakelijke brief in een passende lay-out zetten met een uitgebreide tekstverwerker o Een presentatie van zichzelf maken via een profiel op Facebook o Online gegevens invullen voor een bestelling en die in een mail ontvangen o Aanvragen ov-chipkaart o Een eenvoudig spreadsheetprogramma gebruiken voor het maken van berekeningen en presentaties in de vorm van grafieken o Online een vakantie boeken o Een geluidsopname maken van een gesprek om als bewijs toe te voegen aan het portfolio

Domein 5: Communicatie

	Instreamstandaard	Eindtermen	Eindtermen
Toelichting: Gebruikt ICT om te communiceren	<p>Kan tekstberichten ontvangen.</p> <p>Kan een reactie sturen op een ontvangen bericht.</p>	<p>1 Ontvangt en stuurt berichten naar één of meerdere personen.</p> <p>2 Gebruikt e-mailadressen en telefoonnummers in een digitaal adresboek.</p>	<p>1 Stemt de keuze voor een programma af op het communicatiedoel.</p> <p>2 Beheert ontvangen en verzonden berichten. Gebruikt online mogelijkheden om te communiceren: fora, sociale media, voice- en videocommunicatie.</p>
	Voorbeelden	Voorbeelden	Voorbeelden
	<ul style="list-style-type: none"> o Een e-mail of een sms openen o Een reply op e-mail of sms sturen 	<ul style="list-style-type: none"> o Een e-mail of sms maken en versturen o Tweets ontvangen o Statusmeldingen begrijpen van bekenden in Facebook o Een e-card sturen en ontvangen, bijvoorbeeld bij een verjaardag 	<ul style="list-style-type: none"> o Chatfuncties voor (synchrone) tekstcommunicatie gebruiken o Tweets of statusmeldingen in Facebook gebruiken om vrienden op de hoogte te houden o Een vraag stellen in een forum voor gebruikerservaringen o Een bericht plaatsen op een online gastenboek van een website o Skype gebruiken om te bellen, met of zonder video